

De ubertate orationis Sophocleae*).

Pars prior.

Quaecunque dicimus, ita solemus dicere, ut orationis et cogitationis consensus quasi concensusque appareat: copiose igitur si quis loquitur, concitatioem patet esse eius animum: item concisa dicendi brevitatis ex cogitandi sentiendique ratione nascitur; quare pleonasmos quos dicunt necessitas genuit, post autem delectatio quaedam nonnumquam celebravit: quamque dicendi copiam apte animique motibus congruenter scriptores vel inscientes adhibebant, ex parte ornatus modo splendorisque causa posthac ea frequentata est. Cf. *Bernh. Synt.* p. 44. Quo factum est, ut aliquot copiosae orationis formae, adverbium imprimis, ita sensim vi sua tanquam hebescerent, ut invito scriptore non quaesita ubertate orationi quasi intercurrere solerent. Quem ad modum autem ea orationis copia vehementer placet summaque laude digna iudicatur, quae corporis instar humani, cuius nulla pars sine aliqua necessitate afficta est, accurata evadit affectuum effigies illustrisque imago; quaque rerum quasi gerantur tam clara sub aspectum efficitur subiectio, ut iis qui audiunt illud quod augeatur, quantum exprimere oratio possit, tantum esse videatur: in vitis ponendi sunt omnes veri pleonasmus, qui neque ad amplificandas quidquam conferant sententias, neque ad idoneum orationis ornatum atque gravitatem. Tanto igitur perfectior scriptoris oratio, quanto ea liberior ab omnibus inanibus redundantiae exemplis: longe plurimae autem copiosae orationis formae cum nunc redundant, nunc appareant necessariae, qui de iis recte velit iudicare, et in scriptorum ingenium diligenter ei inquirendum et locorum ratio accurate perscrutanda est, ut quaenam apta sit orationis ubertas, quinam pleonasmus, pro certo ei affirmare liceat. Quapropter de Sophoclis etiam dicendi ubertate sic disserendum arbitror, ut, sententiis copia quadam conspicuis ab omni parte omnibus consideratis, ii loci indicentur singillatim, qui pleonasmus nomine notandi esse videantur. Quae sint autem in hac quoque re Sophocleae orationis virtutes praecipuae, id luculentius opinor perspicietur, eiusdem generis poetis, *Aeschilo* imprimis atque *Euripide* cum eo comparatis.

In oratione *Aeschyli*, cuius aetas in bella illa contra Persas gesta incidit, quique ipse acerrima vidit proelia, Marathonius quasi strepitus est virtusque heroica¹⁾. Magnificentia vero illa atque sublimitas, quam alienam dicit Euripides Aristophaneus (*Ran.* 1058.) ab genere humano, cum in exultante audacia verborum, quae dubitaveris nonnumquam utrum verba habeas an portenta (*Ran.* 827 sqq.), tum in timore quodam cernitur singulari (*Ran.* 940.): qua de causa *Aeschyli* *στόμα* multis veterum dictis celebratum est²⁾; nec raro inflatum illud dicendi genus comicorum expertum est aculeos³⁾: imprimis autem eam orationis *Aeschyleae* naturam admirabili arte et cavillatione egregio illo *Ranarum* loco 1153 — 86. *Aristoph.* depinxit.

*) Quos ex *Soph. fragm.* locos attuli, eos indicavi ex edit. Paris., ab *Ahrensi* curata. In *Aesch.* locis citandis, quos *Hermann.* constituit numeros secutus sum. In *Eurip.* locis significandis accommodavi me ad edit. Teubn. ab *A. Nauckio* nuper adornatam. *Fragmentorum* vero eiusdem aliorumque poet. trag. usus sum editione *F. G. Wagneri.*

¹⁾ Cf. *Anth. Pal.* VII, 39. *Ar. Ran.* 1021: *δοῦμα ποιήσας ἄριστος μέστων.* 1004. 1040 sqq. — ²⁾ *Anth. Pal.* VII, 411. *Plut. de glor. Ath.* V. p. 348. *D. Quint.* X, 1, 66. *Hor. A. P.* 280: *docuit magnumque loqui nitique cothurno.* *Bernh. Gr. Litt.* II. p. 755. — ³⁾ *Ar. Ran.* 837 sqq. 1378 — 1410. *schol. ad Nub.* 1367. *Welck. Tril.* p. 530.

Mutatis temporibus Euripidea tragoedia recessit et ab Aeschyli sublimitate et a maiestate Sophoclis, nobisque Atheniensium, qui tunc erant fere *πολλυλαλούντες* (*Bernh. Gr. Litt. I. p. 377.*), imaginem proposuit distincte expressam: cf. *Ar. Ran. 952: δημοκρατικὸν γὰρ αὐτὶ ἔδρων*, quae vox cum loquacitatem eorum tum verborum Euripidis sermonem ingenio naturaeque civium convenientem perstringit; cf. *Ran. 980 sqq.* Itaque Aristophanes (*Ran. 937 sqq.*) ipsum Euripidem facit gloriantem, gravi verborum pondere ac sublimi dignitate tragoediam sese orbasse eiusque orationem propemodum enervasse. Consecratur autem Euripides studiose cum acutas crebrasque sententias, aucupia quasi gratiae ac delectationis, tum multus est in iterationibus verborum, affectuum nimirum vim vehementiorem eiusmodi orationis luminibus illustraturus.

Sine controversia enim et tota antiquitas et recentiores harum rerum existimatores primas huic deferunt in affectibus animi verborum copia describendis, eorumque qui audiant misericordia concitanda⁴). Longioribus igitur sermonibus querelae funduntur acerbissimae, quae quantum ad misericordiam movendam conferant, *Plato*⁵) praeclare docuit. Atque cum sinceræ elocutionis elegantiae dulciq̄ue sermonis facilitati imprimis studeret; idem magnificum illum tragicae orationis apparatus atque splendida ornamenta arcessebat, quibus illuminaret quasi simplicius dicendi genus, e consuetudine quotidiana assumptum, tragoediaeque verborum quandam affingeret dignitatem. Sed iis ornamentis, quibus Sophocles potissimum gravitatem addit orationi verumque splendorem, propria sua vi fere exutis intemperantius ita utitur, ut tanquam fucati dumtaxat candoris medicamenta ea captare videatur.

Sophocli vero, τῷ τραγικῆς Μούσης ὑπέρι Κερροπίῳ, lux effulsit splendidissima. Qui summo artium ac litterarum flore, quae Aeschylus inchoata reliquerat, prospera fortuna ad summum propagavit fastigium, formamque tragoediae effecit perfectam atque omnibus suis numeris absolutam⁶). Atque dicendi artifex orationem ita conformavit, ut verae tragoediae dignitati ea conveniret, unde merita *maiestatis* laude uno fere consensu decorare eam consuerunt. Vid. *Bernh. Synt. praef. p. 13. Quint. X, 1, 68.* Tragoedia enim propius ad humanae naturae similitudinem omnino adducta (*Aristot. l. c. 25, 6.*), quam poesis iustae normam *Plato* (*Legg. II. p. 659. C.*) constituit, eo enisus est, ut Aeschyleae orationis tumorem dicendique licentiam, extra ripas quasi diffluentem, quam abhorreere intelligebat ab arte atque natura, sapienter coerceret atque temperaret. Cf. *Bernh. Gr. Litt. II. p. 793. Herm. praef. Trach. p. X. 7*). Neque tamen ita vulgaris vitae imaginem in tragoedia expressam volebat, ut nihil omnino discriminis inter quotidiani sermonis exilitatem et cothurni sublimitatem intercederet⁸). Quam tragicæ orationis maiestatem et in vocabulis artificiose copulatis, et in verborum conformatione, quam novator ille instituit insigniorem, et in aptissima dicendi ubertate positam animadvertimus. Novavit autem genera orationis instruendae et ornandae non temerario novandi studio tractus, sed cum nihil molitur inepte⁹) eo semper consilio, ut orationis color affectibus et conditioni congruat personarum. Cf. *Bernh. Synt. p. 13. Gr. Litt. II.*

⁴) *Arist. A. Poet. 13, 6: ὁ Εὐριπίδης εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τραγικώτατος γε τῶν ποιητῶν φαίνεται.* *Quint. X, 1, 68:* in affectibus vero cum omnibus mirus tum in iis, qui miseratione constant, facile praecipuus. — ⁵) *De Rep. X. p. 605. D.* Cf. *Eur. Hec. 296: οὐκ ἔστιν οὕτω στερεὸς ἀνθρώπου φῆσις, ἥτις γόων σὸν καὶ μακρῶν ὀδνημάτων κλύουσα θρήνων οὐκ ἂν ἐκβάλει δάκρυ.* — ⁶) Cf. *Virg. Ecl. 8, 10: Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.* *Cic. Ep. ad Fam. XVI, 18, 3: An pangis aliquid Sophocleum?* Perfectissima enim quaeque vocantur Sophoclea. Nam *Σοφοκλῆς πλείστον Μούσης εἶδε κλέος τραγικῆς: Anacr. 116. Bergk.* — ⁷) Quod discrimen ut uno alterove exemplo illustrem, affero *A. Ag. 36: βοὺς ἐπὶ γλώσση μέγας βέβηκεν* cl. *S. O. C. 1052: κλῆς ἐπὶ γλώσση βέβακε*; deinde *Prom. 691 sqq.: οὐδ' (ἠῆχον) ὁδε δεσθῆατα καὶ δεροισα πῆματα, λῦματ' ἀμφίκει σὸν κέντρον ψυχῆν ψυχῆν ἐμῆν*, quocum loco conferas *Ai. 786: ξυρεὶ γὰρ ἐν χορῷ τοῦτο.* *Ag. 1349 sq. cl. Ant. 1238 sq.* — ⁸) Nam: „grande sonant tragici, tragicos decet ira cothurnos“ (*Or. Rem. A. 375.*) et: „Omne genus scripti gravitate tragoedia vincit.“ (*Id. Trist. II, 381.*) Cf. *Juv. VI, 636: Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu.* — ⁹) *Apte Pors. Adv. p. 11. elaboratam vocat et artificiosam Sophoclis sedulitatem.*

p. 793., cuius verum de egregio poeta iudicium non debebat castigare *Wund. Cens. ed. Lob. p. 93.*¹⁰⁾ Idem vocabulis copulandi duplicandique insolentia conspicuis non utitur nisi in chori interdum carminibus animisque vehementius omnino commotis ac perturbatis. Itaque fieri nequit, quin eorum qui audiant animi non tam dulci suavitate perfundantur, sed sublimius quasi evecti dicendi novitate perfringantur: omnes enim poeta ad se totos solet convertere atque rapere, ut summa animi intentione singularem verborum dictorumque gravitatem examinent in eiusque cogitatione defixi quasi teneantur.

Admirari non minus debemus incredibilem poetae prudentiam in oratione *copia et ubertate verborum* apte distinguenda, qua vix dici potest quantopere excitentur animi, incendantur, commoveantur: naturam enim hoc quoque in genere duce sibi sumpsit atque auctorem: eoque duce ab asperiore via in planiorem sensim deductus, tam accurate omnem dicendi copiam expendit, ut quidquid aut mutaveris aut detraxeris vitiosius fere foret atque deterius. Fere ubique enim quidam veritatis color est, non fucō illitus sed sanguine diffusus: quantumque rerum ac personarum natura et condicio postulat, tantum verborum ubertatis poeta admittit¹¹⁾. Quantae vero animi sint commotiones, cum non tam verborum sola iteratione et verbosis personarum lamentationibus exprimitur: his orationis ornamentis Sophocles moderate utitur, eoque potissimum auditorum animos commovere studet, ut sententias grandi verborum vi ac maiestate insignes pronunciet, presse easdem atque anguste comprehensas: ut orationis Sophocleae ubertatem brevitate esse insignem non inepte affirmare videar. Aversatur enim omnem dicendi ambitum qui latius se fundat, neque Aeschylī Euripidisque instar vocabulorum congeriem intemperantius consecatur: praeterea eximia excellit diligentia in vocibus quae idem fere significant apte collocandis: quas quidem ita consociare solet, ut ex ipso illo, quo positae sint, loco singularis earum gravitas imprimis eluceat. Cf. *Bernh. Gr. Litt. II. p. 793.* Denique qui in his tragoediis aliquantum versatus est, concedere is non gravabitur, saepius dicendi ubertatem non tam tragoediae dignitatis esse augendae, quam ita factam, ut eorum qui audiant animos ad facinora fortunaeque tecte advertat tristitiam.

Jam vero quae de scriptorum ingenio considerate pronunciavit Quintilianus¹²⁾, eadem ut de Sophocle statuamus, perducere eo nos videntur admodum memorabiles illae de eo sententiae *Dionysii Halic.* de vett. scr. cens. p. 69: ὁ Σοφοκλῆς πολλάκις ἐκ πολλοῦ τοῦ μεγέθους εἰς διάκενον κόμπον ἐκλίπτων οἶον εἰς ἰδιωτικὴν παντάπασι ταπεινότητα κατέργηται et *Longini* 33, 5: ὅτε μὲν πάντα οἶον ἐπιφλέγει τῇ φορᾷ, σβέννεται δ' ἀλόγως πολλάκις. Cui iudicio de iis quidem, quas hodie habemus tragoedias, exceptis forsitan aliquot *Philoctetae* atque *Trachiniarum* locis (cf. *Herm. praef. Phil. p. XVI.* et *Bernh. Gr. Litt. II. p. 816. 818.*), vix possumus assentiri. Licet enim etiam in iis vestigia deprehendantur exilitatis et loquacitatis, tantum tamen abest, ut crimini id poetae vertendum sit, ut laudi eius cumulus inde quasi accedat: Euripideae enim personae cum eodem omnes loquantur sermonis flumine (cf. *Dionys. l. c. Ar. Ran. 948 sqq.*¹³⁾, Sophocles quae est eius sapientia figuram orationis et plenioris et tenuioris ad id quod agit accommodare solet eamque ita uti personae ferunt moderari: omnino uti quidquid est dicendum ita dicit: nec satura ieiune nec grandia minute, nec item contra, sed est rebus ipsis par et aequalis eius oratio: itaque dicendi ornamentis utitur alias contentius alias summissius. Cf. *Bernh. l. c. II. p. 721. 798.* Atque nunciorum

¹⁰⁾ Eodem spectant quae Sophocles de Aeschylō dixisse traditur: ὁ Αἰσχύλος, εἰ καὶ τὰ θεῖα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδὸς γε ποιεῖς: probant enim, recti venustique sensu poetam fabulas composuisse. — ¹¹⁾ *Dion. Halic. de vett. scr. cens. 11:* Σοφοκλῆς μὲν οὐ περιττός ἐν τοῖς λόγοις ἀλλ' ἀναγκαῖος. — ¹²⁾ *Inst. or. X, 1, 24.* — ¹³⁾ Sententias argutiores ipsisque ex reconditis doctrinae et philosophiae fontibus petitas haud scio an Euripides nutricibus, feminis, servis propterea tribuere soleat, ut quae ipsius sint sententiae manifesto significet: cf. *Hipp. 264 sq.* οὐτὸ τὸ μὲν ἦσαν ἐπαινοῦ τοῦ μὴδεν ἄγαν καὶ ξεμφήσοσι σοφοί μοι. 379 — 89. *Quint. X, 1, 68.*

imprimis sermonem loquacitate quadam eoque dicendi genere, quod in vitae consuetudinem declinet, conspicuum esse voluit: quod quidem cum fugerit istos Sophoclis iudices, quam apte poetae faciant, Cicero perspexit, qui cautius illis ac prudentius de ea re dicit¹⁴). Quamquam magno opere cavendum est, nuncios servosque ne fatuos opineris de plebe homines nimisque abiectos: quae de custode in Antig. *Hermanni* (ad Aristot. A. P. p. 259.) erat olim sententia, recte ea improbata *Wexio* Prol. in Ant. p. 83. Sed insunt in oratione nunciorum haud pauca sane exilitatis cuiusdam atque licentiae exempla¹⁵); neque omnibus omnino vacat ea

¹⁴) Or. 31, 109: An ego Homero, Ennio, reliquis poetis et maxime *tragicis* concederem, ut ne omnibus locis eadem contentione uterentur, crebroque mutarent, nonnunquam etiam ad quotidianum genus sermonis accederent. — ¹⁵) Nimis lepide *Schneider*. Ant. 24: *δελαν νόσον* cum nostrae plebis voce: *shöllisch* componebat; cf. Ai. 186. Wund. ad Ph. 191. Neque *Wex.*, quod olim Ant. 418: *οὐράνιον ἄχος* ad hominis *plebeii* sermonem adumbrandum usurpari suspicabatur, hodie opinor probaverit; cf. *Blomf.* Aesch. Pers. 579; quamquam Aristophanis illud (Ran. 781. 1135.) *οὐράνιον ὄσον* communis est sermonis. Facilius vero adducor, ut concedam in *Wexii* sententiam de *μῆκος* Ant. 393., quamquam ne de hoc quidem loco audeo decernere. Solutum vero dicendi genus (Ai. 770.), comparationes simpliciores eaeque Homero simillimae (Ant. 424 sqq.), nativa et fusa enarrandi ratio (Ai. 719. Ant. 277. *Neu.* Ai. l. c.) atque loquacitas quaedam omni in re referenda (Ai. 756—75. Ant. 227 sqq.) nunciorum personis apta est et consentanea. Qua de causa garrulitatem istam ab aliis tragoediae personis exprobrari nonnunquam iis videmus, ut Tr. 416. Ant. 320. Ex quotidiano autem sermone sumptum arbitror O. R. 1145: *ὁ τᾶν*, quod cum hoc loco utpote in nuncii oratione positum habeat quo defendatur, merito repudiatur est ab *Doedertino* Oed. Col. 1169; non Sophoclem enim decet, quod Euripidi placet, qui Heracl. 688. famulum hac voce Iolaum facit compellentem; quod Ph. 1387. vero eadem Neoptolemus in Philoctetae appellatione utitur, id haud scio an negligentia quadam factum sit; cf. *Elmsl.* Eur. Bacch. 801. *Pflugk.* Heracl. 322: Neque potestas omnino inde datur, invito poeta vocabula emendandi studio inculcandi, quae ab tragoediae dignitate abhorreant; temere igitur *Valck.* Eur. Hipp. 406. pro verbis *πάν δειμα* (Ph. 927.) restituendum arbitratur: *παπάλημα*; cf. *Lob.* Ai. p. 244. Neque probaverim coniecturam *L. Dindorfi* O. R. 597: *νῦν οἱ σέθεν χοῦζοντες αἰχάλλονσάι με*, quam *Wolff.* de Soph. Schol. Laur. p. 253. probat, receperunt *Wund.* ac *Schneider.* In iis enim, quae a canibus ductae sunt, locutionibus translatis aut *contemptionis* inesse solet significatio, aut *adulationis*; cf. Aesch. Ag. 1187: *γλώσσα μισγῆς κενός*. Soph. El. 299: *τοιαῦτ' ἔλασσε*. Itaque homines impudentiores lascivioresque *κόνες* appellantur; cf. *Both.* ad Eur. H. f. 393. Ter. Eun. 4, 7, 33; imprimis *αἰχάλλειν* ita solet usurpari, ut adulationis vis resideat; cf. Ar. Eq. 48: *ἠποπεσὸν τὸν δεσπότην ἤκαλλ', ἐθόπευ', ἐκολάκευ', ἐξηπάτα*. 211. *Belck.* An. l. p. 21, 26. 358, 26. *Albert.* ad Hesych. l. p. 156, 23. Quod Peleus autem Eur. Andr. 631. vehementissime in Menelaum invecatus libidinemque ei exprobrans effrenatam dicit: *ἀλλ' ὡς ἐπιθεὶς μαστὸν ἐκβαλὼν ξίφος ἠλλήμ' ἰδέξω, προσδοίην αἰχάλλον κίνα*, neque decoram vocaverim eam translationem et excusationem eius quamvis non satis idoneam afferre licet flagrantem aestum animique concitationem, qua Peleus quasi abreptus omnia in inimicum concitit maledicta. Quae sententia quantum ab Sophoclea distet, nemo non videt. Omnino *αἰχάλλειν* comicorum magis esse videtur quam tragicorum ideoque evitatum Sophocli. Atque ut eo non abstinerit, ab hoc quidem loco alienissimum est: per-versa enim neque congruens Creontis animo efficeretur sententia: non video enim, quam tandem ratione propter adulationem, qua qui sapiat bonaeque frugis sit homo vix gloriatur, Creon felicem ipse se possit praedicare, quem eius rei taedere oporteat. Contra *ἐκκαλοῦσάι με* significat: ex aedibus me evocant auxilium petituri, quam sententiam satis declarant verba quae accedunt: *οἱ σέθεν χοῦζοντες*. Eadem enim fere vis sine dubio huic concedenda est activo, quam medio subiectam esse constat; cf. Ph. 1264: *τί μ' ἐκκαλεῖσθε; τοῦ κεχαρημένοι, ξένοι;* Licet enim medium eo differat activo, quod consilii cuiusdam, quo quis advocetur, notionem animique rei quae versetur intentioris ipsa forma perspicuam exhibet, ad eandem vim prope accedere putandum activum est, additis praesertim verbis, ex quibus animus consiliumque vocantis cognoscatur, ut Ai. 835: *καλῶ δ' ἀρωγὸς τὰς αἰεὶ ὀφθῆσας πάντα τὰν βροτοῖς πάθῃ Ἐρινὸς τανύποδας μαδείν ἐμέ*. In simili causa O. C. 1376: *νῦν δ' ἀνακαλοῦμαι ξυμμαχοῦς ἰδέειν ἐμοὶ* medium usurpat, cum Eur. Tro. 469. legatur activum: *ὁ θεοὶ κακοῦς μὲν ἀνακαλῶ τοὺς ξορμαχοῦς*. Porro cum Eur. Bacch. 446. contendas lb. 1143. De *φέρειν* et *φέρεσθαι* v. *Reis.* En. O. C. 6. *Pflugk.* Eur. Hec. 308. De *αἰρεῖν* et *αἰρεσθαι* *Wund.* ad Ai. 129. quamquam is quidem de hoc usu parum circumspecte iudicat, velut ad Ai. 628., quo multo facit sapientius *Schneider.* Neque raro activum excipit medium, ut Ph. 1029. 351. Aesch. Ch. 401. — Sed, ut eo unde digressa est referat se disputatio, a quotidiano usu repetitum pronomen *ποιός* Tr. 426. Cf. Ar. Ran. 529. Eq. 32. *Heind.* ad Plat. Charm. §. 47. *Reis.* Coniect. p. 74. *Kock.* Mus. Rhen. IX. p. 530; quod cum nuncii orationi aliquantum conveniat, in ipsa Trachiniarum condicione potius ac natura causam huius usus positam videri si quis contendat, equidem omnino non repugno; cf. *Bernh.* Gr. Litt. II. p. 819. — Item a vitae consuetudine accessit custodisque orationi consentaneum videtur esse, quod dicit ille Ant. 228 sq.: *τάλας, τί χωρεῖς, οἱ μολὼν δόσεις δίκην*; cf. *Schneider.* ad h. l.; cuius dicti apud Sophoclem non novi alterum exemplum, cum ulterius progrediatur Euripides Med. 402 sq.; cf. *Neophr.* fr. Med. 2, 1 sqq. — Solutae denique orationis, nisi fallor, imperativus habendus est Ant. 1168 sq.: *πλοῦτε τε γὰρ καὶ οἶκον κ. τ. λ.* Usitatus est enim usus ille imperativi, quem vocant *concessivum*, cuius multa afferre possum exempla, ut Hom. Il. 2, 330. Soph. Ant. 324: *κομψέτε νῦν τὴν δόξαν*. Ib. 71. 98. 524. 538. 1061. Ai. 961. 971. 1039. 1107. El. 678. 803. 1055. O. R. 441. 445. 576. 1076. 1158. O. C. 455. 852. 1038. Tr. 815. 819. Ph. 85. *Bernh.* S. p. 392. *Mehlhorn.* Diar. litt. ant. 1836. p. 1213. Ov. Met. IX, 30. Inde Antigoniae locus viam quodam modo aperit ad eum imperativ., quo quid poni significatur: cf. *Bernh.* l. c. p. 392. Cic. Tusc. I, 13, 30. Xen. Hier. 8, 3. Qui imperativus, cum tenue prodat disputandi filium, communis utique sermonis speciem prae se fert, eique dicendi rationi cognatus est, qua enunciati condicionalis loco simplex enunciatum ponitur, eidem a tragici sermonis dignitate alienae: quam ob rem hanc dicendi breviter, de qua v. Ar. Av. 76. Eccl. 179. *Viger.* p. 508. *Dissen.* ad Dem. de cor. §. 117. p. 284 sq.

pleonasmis, quorum infra mentionem faciam. Sed, si quaerimus, perpauca apud Sophoclem inanis redundantiae exempla reperiuntur, quamquam Wunderus imprimis, ceteroquin multis rebus de Sophocle bene meritus, inauditi pleonasmii nomine multos locos notavit eosque ut est coniecturarum gloriolae aliquantum avidior, aut corrigendos censuit aut tanquam inepta histrionum inventa eiiciendos. At prudentia eximii poetae et diligentia cognita, rerum et personarum causas ac condiciones malui perscrutari et in orationis genere diiudicando examinare, quam divini poetae existere tyrannus eiusque ingenii impetum violenta dominatione coercere ac debilitare: malui equidem eam tenere viam, quam persequendam prudentissime iubet *Quintilianus* X, 1, 26: Modesto tamen et circumspecto iudicio de tantis viris pronuncian- dum est, ne quod plerisque accidit, damnent quae non intelligunt. Ac si necesse est in al- teram errare partem, omnia eorum legentibus placere quam multa displicere maluerim.

Cap. I. De ubertate et gravitate notionis in aliquot verbis conspicua.

Cum Aeschylus et Euripides tum Sophocles multi sunt in aliquot verborum usu, quae cum ad gravitatem tragicæ orationi arcessendam adhibita sint, propria tamen sua vi num- quam prorsus exuta apparent. Dico autem tria potissimum verba: *τρέφειν*, quod Sophocle neminem studiosius consecratum esse iam schol. indicarunt. Cf. *schol. Ant.* 884. *Ellendt* L. S. s. v; *πεφυκέναι*, quod numquam simpliciter pro verbo *εἶναι* usurpari, sed vel *natura* vel *ingenio*, vel *fati* quadam *necessitate* tales comparatos esse significare quales dicantur, facile est intellectu. Cf. *Ellendt* s. v. *Sommer*. Comm. de Eur. Hec. II. p. 6. Cuius verbi simile habetur partic. *γεγώς*, quippe quo vitia, virtutes, vitae condiciones non ut ita dicam temporariae sed firmiores naturaeque hominum insitae atque innatae significantur: O. R. 1181. O. C. 1132. El. 24. Tr. 1129. Alet. fr. 239, 10; cf. *Ellendt* I. p. 367. Tertium affero verbum *καλεῖσθαι*, quod facit ut sententiae singulari quodam colore ornentur. Errore autem scholiastis opinor auctoribus latius opinione etiam hodie disseminato hoc verbum nihil aliud significare dicitant nisi *εἶναι*. Cf. *Wakef.* Eur. Alc. 337. *Valck.* et *Monk.* Hipp. 2. *Pflugk.* Hec. 623. *Blomf.* A. Ag. 1244. *Naegelsb.* II. II, 260. *Wiedemann.* de Soph. imit. Hom. p. 18 sq. *Nauck.* Philol. IV. p. 547. Immo apud Soph. certe, ne de appellationis vi dicam, valet i. q. *ex sententia alicuius esse*, atque ita aut *gloriae* inest notio aut *ignominiae*. Quo fit ut interdum verbo *εἶναι* opponatur, ut Tr. 1158. Eur. Hec. 552. El. 899. Ion. 309. Quod si Electra de matre enunciat El. 1194: *μήτηρ καλεῖται, μητρὶ δ' οὐδὲν ἔξισοι*, nomen matris cum eiusdem moribus non convenire nominisque laude eam indignam esse aperte dicit. Idem fere Hyllus dolore afflictus verbis illis exprimit Tr. 735: *ὦ μήτηρ, ὡς ἂν... ὃ ἐν εἰλόμην... ἄλλον κεκλήσθαι μητέρα*, quibus matrem ut suam matrem colere sese non posse affirmat; atque acerbius etiam Hercules Tr. 1065. Hyllum admonet, ut tan- quam genuinus filius faciat neve potioem putet, quae mater *appelletur*: *καὶ μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα προσβεύσης πλέον*: cui patris monito firmamento quasi ac rationi sunt filii ipsius verba v. 817: *ὄγκον γὰρ ἄλλως ὀνόματος τί δεῖ τρέφειν μητροῦ ἦον, ἥτις μηδὲν ὡς τεκοῦσα δρᾶ*; Non minus perspicua vis verbi est Tr. 551: *φοβοῦμαι μὴ πόσις μὲν Ἡρακλῆς ἐμὸς κα- λεῖται, τῆς νεωτέρας δ' ἀνήρ*; abhorret enim Deian. voculas malevolorum famaеque igno- miniam. Addo Ai. 1368: *ὄν ἄρα τοῦργον, οὐκ ἐμὸν κεκλήσεται*. et Ph. 94: *ὄκνῶ προδότης κα-*

Fritzsch. ad Ar. Thesm. 154. p. 49. *Heind.* et *Wuestem.* ad Hor. Sat. I, 1, 45. *Kuehn.* ad Cic. Tusc. II, 12, 28., cum admiserit Euripides (Or. 638.), evitavit Sophocles. Namque Ant. 229: *καὶ τὰδ' εἴσεται Κόρον* cave Wexio auctore ellipsis istam statuas; condicionalis enim enunciati forma ab hominis natura abhorret sollicite fluctuanti et vehementer perturbati.

λειῶθαι. Existimatione enim hominum et Agamemnon et Neoptolemus consulit, neque illic famae, hic infamiae notionem cognosci denegaveris. Utramque eodem enunciato expressam vides El. 365 sq.: νῦν δ' ἐξὸν πατρός πάντων ἀρίστον κεκλήσθαι, καλοῦ τῆς μητρός. Ignominiae vim facile sentimus etiam Tr. 454. O. R. 522. 1359. Ant. 680. fr. Synd. 259, 3. Laudis vero significatio cernitur Ph. 85: κῆρα τὸν λοιπὸν χρόνον κέκλησο πάντων εὐσεβέστατος βροτῶν, quibus verbis ironiae sane plenis admirabili arte a poeta insignis ista Ulixidis levitas exprimitur, qua existimationem honestatemque parum curat; cf. v. 119., ubi initio sententiae posito σοφός astutiae laus ut cum maxime expetenda praedicatur: quam *laudem* significari, id patet etiam ex v. 117: δύο φέρει δωρῆματα. Quibus apte adnectimus El. 970. et 1089. O. C. 108., ubi gloriae vis etiam voce τιμωτάτη adiecta pariter augetur atque O. C. 1304: ὅσοιπερ Ἀπίας πρῶτοι καλοῦνται καὶ τετίμηνται δορί. Cf. O. R. 1202 sq.: ἐξ οὗ καὶ βασιλεὺς καλεῖ ἐμὸς καὶ τὰ μέγιστ' ἐτιμάθης, quae chori laudatio κλεινότητα illam Oedipi (v. 8.) nobis revocat. Eur. Hec. 625. Suppl. 553. Nec sine quadam pietate et reverentia Thebanus ille quaerenti Oedipo respondet O. C. 69: Θερεὺς καλεῖται. Eiusdem laudis significatio apparet El. 693. Cf. Schneidew. Tr. 1205: ἄλλον γενοῦ του, μηδ' ἐμὸς κληθῆς ἐτι i. e. noli Hercule patre gloriari. Ib. 1105: ὁ τῆς ἀρίστης μητρός ἄνομασμένος, ὁ τοῦ κατ' ἄστρο Ζητὸς ἀνδρῶν γόνος, quo Herculis dicto originis *gloriae* miseriarum turpitudine apte opponitur. Ὀνομάζεσθαι enim verbi non diversam esse rationem exposuit Tourp. Add. ad Theocr. p. 402; qua usus auctoritate Doederl. O. C. 61: καὶ φέρουσι τοῦνομα τὸ τοῦδε κοιτὸν πάντες ἄνομασμένοι recte eodem refert; suadent autem hanc interpretationem et quae praecedunt verba: εἴχονται εἶναι, et participii collocatio. Neque sua vi vacat responsum illud Neoptolemi Ph. 240; patria enim appellata, in patriamque reditu eaque mentione Philoctetae desiderio salutis non minime incitato, quod ad commovendum eius animum longe plurimum valet, suavi gradatione ultimum pronunciat: ἀνδῶμαι δὲ παῖς Ἀχιλλέως; quae si quis εἰμὶ δὲ interpretatione languida sane redderet, orationis vim vehementer infringeret: multum enim hac rerum condicione refert, cum sui quadam aestimatione patris meminisse, cuius nomen filium commendet. Quo spectat etiam haudquaquam inane illud Philoctetae alloquium: ὦ φίλτατον παῖ πατρός. Enervat haud aliter sententiam, si quis Ellendtio auctore Ph. 430: ἵνα χρεῖν ἀντὶ τούτων αὐτὸν ἀνδῶσθαι νεκρὸν interpretatur: mortuum esse, cum *nunciū dulcedinem* exprimi facile sentiamus. Quam singulari autem studio poeta verborum delectu intimos animi motus adumbrare nitatur, certo perspicietur ex El. 1148: ἐγὼ δ' ἀδελφῆ σοι προσηνδύωμην ἀεί, ubi fraterni amoris dulcedo verbo egregie significatur; dulci enim fratris consuetudine, quodque fratri licuerit sororem, sorori fratrem appellare, Electra delectari indicatur. Neque idonea verbi vis desideratur Tr. 149: ἕως τις ἀντὶ παρθένου γυνὴ κληθῆ, quod cave veritas: donec virgo uxor fiat: immo vincula declarantur, quibus obstricta posthac uxor teneatur, cuius curae iam ad virum liberosque referantur, quorum saluti prospicere debeat: inest igitur, ut in pauca conferam, relatio quaedam ad eos, a quibus uxoris matrisque nomine vocetur. Quam huius loci vim illustrat optime Goethei nostri illud (Herm. et Dorothea. II.): Ich möcht' um vieles nicht heute Vater heissen und nicht für Frau und Kinder besorgt sein. Neque alienum est adhibere Ov. Met. VIII, 464: Et diversa trahunt unum duo nomina pectus. Ib. 508: Nunc animum pietas maternaque nomina frangunt. — Denique non tam superbiae quam laudis quaedam significatio cognoscitur O. R. 8: ὁ πᾶσι κλεινὸς Οὐδῆπος καλούμενος, quae verba cum Wunderus nimia circumcidendi amputandique libidine inductus delenda censeret, tanquam Sophocle indigna, multos eosque idoneos nacta sunt patronos, velut Witzschel., Thudich. Diar. litt. antiqu. 1842. p. 712 sq., Wolff. l. c. p. 157., imprimis Schneidew. ad h. l.

Neque iis locis, quos pleonasmī nomine ne *Bernh. S.* p. 194. quidem audet liberare, nihil nisi eloquendi tumorem haberi adducor. Dico autem verbi *καλεῖσθαι* usum in *locorum appellatione*. Cf. *Schneidew.* ad *O. R.* 1451. Quo quidem loco Oedipus (*ἀλλ' ἔα με ναλεῖν ὄρεσιν, ἔνθα κληῖζεται οὐμὸς Κιθαιρῶν οὗτος*) ipso pronomine adiecto montem dicere significatur miseris suis celebratum. *Tr.* 639. vero *Schneidew.* κλέονται recte interpretatur: *celebrantur*. Interea non infitior, vim verbi usu sensim coepisse quasi hebescere: cf. *Apoll. Rhod.* IV, 115: *ἵνα Κροῦ καλέονται Εὐναί. Schaeff. Ind. Gr. Cor.* p. 986. *Wyttlenb.* ad *Plat. Phaed.* p. 107. C. — *Tr.* 659: *ἔνθα κληῖζεται θύτηρ* non est huius loci, cum significet: ubi sacra facere *dicitur*.

Jam vero, quae de verbo *καλεῖσθαι* affirmavi, officere iis videtur *Philoctetae* illud *Ph.* 228: *ἀλλ' οὐκ ἴσταντες ἄνδρα δύστηνον, μόνον, ἔρημον ὠδε κάφιλον καλούμενον*: ac profecto si pro *καλ.* scriptum esset *όντα*, nemo offenderet in sententia; *καλούμενον* vero cum apte explicari non possit, coniecturis plerique afflicto loco mederi studuerunt. Atque *Herm.* cum olim proposuisset *κάλώμενον* — et mihi quoque aptum aliquando videbatur: *κὰκ φίλον ἀλώμενον* cl. *O. C.* 1363. —, postea *καλούμενον φωνήσατε* reddidisset interpretatione parum commoda: *invocantem alloquimini*, ed. III. in *Brunckiano*: *κακούμενον* acquievit. Sed quam affert interpretationem, artificiosior ea est quam verior. *Bergkii* futur. illud *κῶλούμενον* languidi aliquid habet, eodemque incommodo *Rauchensteinii* (*Ann. phil. et paed.* 62. p. 123.) emendatio: *ἀποκαμούμενον* laborat, ut de anapaesto quinti pedis taceam. *Schneidew.* coniecturae ipse suae (*ἠνυκλούμενον*) fidem habere non videtur. Mihi quidem in mentem venit: *λελειμμένον* vel *ἀμελούμενον*. Cf. *Neophr. fr.* 2, 6: *Ψυχὴν ἐμὴν ὄρωσ' ἔρημον καὶ παρημελημένην*. Quod omnibus placeat, nemo dum reperit.

Cap. II. De redundantia in vocabulis compositis non inani.

Verbis compositis delectari *Sophoclem* veteres iam interpretes intellexerunt. Cf. *Schol. O. C.* 1648: *ἴδιον αὐτοῦ τὸ πολλαῖς κερήσθαι ταῖς προθέσεσιν*. *Eust.* p. 923. 2. Ac fuerunt qui laudatam poetae artem in eo scilicet positam opinarentur, ut cum simplicia pro compositis (cf. *Wund.* ad *Ai.* 745. *O. R.* 741.) tum composita pro verbis simplicibus ponere soleret. Cf. *Wund.* ad *Ant.* 27. Quod qui statuunt, hebetant ii atque praestringunt manifesto aciem sententiarum. Vere enim *H. Schmidt.* in lib. *schol. Viteb.* 1846. p. 7: „Quamquam ad ipsam sententiam loci interdum nihil referre videtur, utrum simplex aliquod verbum an compositum a scriptore positum sit, sensus tamen et cogitatio eius, qui legit vel audit ea verba, haudquaquam dici potest pariter simplici verbo affici atque composito.“ Longum tamen est de omnium compositorum vi singillatim exponere, cum praesertim sentiri potius ea saepe debeat, quam verbis explanetur. Nec defuerunt huic explicandi negotio diligentiores *Sophoclis* interpretes. Cf. *Herm.* ad *Ai.* 217. 213. (*Pfl. E. Hec.* 6.) *Lob.* ad *Ai.* 320. *Schnidw.* *Ai.* 163. *Ant.* 30. *El.* 619. *Koehly* *Diar. litt. ant.* 1842. p. 775.¹⁶⁾ *Wunderus* raro fuit ut vim compositorum sentiret: quod contigit ei *Ai.* 261. Exempla sedulo congegit *Apitz.* ad *Tr.* 550. Pauca de uno loco subiiciam, quem diligentiae *Sophocleae* exemplum proposuerim: *Wund.* enim ad *Ant.* 27: *τὸν . . νέκν ἀστοῖσ' φασιν ἐκκεκρήσθαι, τὸ μὴ τάφῳ κάλύψαι* „et hic, inquit, et v. 203. et *O. C.* 430. *ἐκκηρύσσειν* pro simplici *κηρύσσειν* positum est.“ At cum v. 192. *Creon* tranquilliore animo *κηρύξας ἔχω* dixerit, *invisi Polynicis*

¹⁶⁾ Quae ad tuendam scripturam *Tr.* 881: *ἀντὶν διήστωσεν* *Wagnero* auctore *Köchly* h. l. affert, iis non in epte addere videor *Ai.* 1099: *οὐκ αὐτὸς ἐξέπλευσεν, ὡς αὐτοῦ κρατῶν*. Poterat poeta scribere etiam: *ἀντὶ διήστωσε*. Cf. *Ai.* 1234: *ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων. Αἴας ἐπλεῖ. Doed. Min. Soph.* p. 5.

memoria exacerbatus magis v. 203. composito utitur, quo ipsius edictum *publice* significat *promulgatum*; eadem sententia expressa est Ant. 27. Cf. v. 7: πανδήμῳ πόλει κήρυγμα θείναι. 34: σαφῆ προκηρύξαντα. 87: εἰ μὴ πᾶσι κηρύξῃς τάδε. El. 606. Item animis personarum convenienter oratio variatur El. 256. 620. Ant. 307. 325.

De *adiectivorum* vi *compositorum*, ad quae iam transeo, cum *Lob.* in docta sua expositione ad Ai. 324. p. 232. caute ac dubitanter iudicet, nequaquam adducor equidem, ut eorum quae apud Soph. leguntur interpretationem eo dirigi patiar praecepto, quod *Herm.* ad Ai. 221. olim proposuit: „epitheta composita ita usurpari, ut primaria tantum quae in iis insit notio ad sensum loci adhibeatur, altera autem auribus tantum pleniore sono oblectandis inserviat.“ Quot vocabula enim apud Soph., totidem sensus exprimuntur, unaque voce composita plures una continentur notiones, quas, diligentius si indagaveris sententiam, omnes animo persentisces. Δορύξενος quidem *Reis.* ad O. C. 625. nihil esse nisi ξένος affirmat; meliora tamen docuit *Schneidew.* Idem de adiectivo οἰόζωνος O. R. 846., quod *Hesych.* apte iam reddidit voce μονόστολος, de δεξιόσειρος Ai. 140. et κουφόνοος Ant. 343. ita disputat, ut aegre ei repugnetur. Sentiantur etiam ac cogitantur quae in voce τοῦπος τᾶς παλαιφάτου προνομίας Tr. 823. insunt notiones. Cf. *Aesch. Ag.* 722: παλαιφάτος δ' ἐν βροτοῖς γέρον λόγος τέτυκται: exprimitur enim et dicti et vetustatis auctoritas. Cf. Tr. 1: λόγος.. ἀρχαῖος.. φανείς. Haud aliter compositi vim enervaret, si quis schol. obsecutus Ph. 714: οἰνοχύτου πόματος nihil esse crederet nisi periphrasin οἴνου; simile huic exemplum exstat *Eur. fr. Chrys.* 6, 3: ὑγροβόλους σταγόνας νοτίους, quae cave interpreteris ὑγρᾶς, cum σταγόνες madidae decedentes ideoque irrorantes dicantur. Porro O. R. 742: λευκανθῆς κάρα adiectis ipsis χροάζων ἀρτι illustratur, quibus non simpliciter λευκὸν κάρα, sed grata a floribus sumpta similitudine crines *albescentes* significari edocemur. Neque πᾶς vim vocis παντελής Ant. 1016. adaequat; refertur enim adiect. et ad numerum ararum et ad eam qua inquinatae sint rationem i. e. βομοὶ πάντες τελείως πλήρεις. Cf. 1163: παντελῆ μοναρχίαν i. e. omnem et absolutam. Πάνδημος Ant. 7. *Schneidew.* interpretatione sua illustrat. De voce δικρατεῖς Ἀτρεΐδαι Ai. 252. optime disputavit *Wund.* ad Ant. 146. et *Cens. Ai. Lob.* p. 90 sq., iisque exemplis πολύκερων φόνον Ai. 55. recte a *Lobeckii* dubitatione tuitus est. De adiect. δίπαλτος Ai. 407. et δίστολος O. C. 1055. scite *Ellendt.* exposuit. Difficilior profecto diiudicatio est de vocis ἀγρονόμος O. R. 1103. Ant. 786. significatione; cf. *Lob. Ai.* p. 230 sq., cum sine negotio expediatur O. R. 26: πόλις φθίνουσα δ' ἀγέλαις βουνόμοις i. e. βοῶν νεμομένων: boves enim, qui in vitae victusque flore et abundantia adhuc viguerint, in iisdem pratis subito iam perire dicuntur. Neque in adiectivi πυκνόπτερος O. C. 17. explicatione est quod haereamus; aperte enim nec *frequentes* solum *lusciniās*, neque, id quod *Doederlino* videbatur, *crebris plumis obductas* in luco versari poeta significat, sed, ne careat descriptio alacritate, turbam avium depingit per lucum volitantium. Cf. *Wund. Cens. Ai. Lob.* p. 91. Absonum autem illud, quo nuper vir doctus nescio quis *Sophoclem* ornare sibi visus est: πυρρόπτεροι. Addo ναὸς κοινόπλους ὀμίλια Ai. 782. Cf. *Eur. fr. inc.* 51. In adiectivis denique cum voce ποῖς compositis aut firmi status, ut Ant. 985., aut motus significatio continetur. Cf. El. 1104: κοινόπουν παρουσίαν, vid. schol. Tr. 58: ἀρτίπους θρώσκει. El. 1392: παράγεται δολιόπους ἀρωγός. O. R. 866: νόμοι ὑψίποδες, cf. *Meyer.* de epith. orn. Utini 1837. p. 22.¹⁷). Quibus exemplis *Elmslei* adiectivi ἐκατόμποδες (O. C. 718.) interpretatio: ἐκατὸν ὀρχηστρίδες tanquam iusto

¹⁷) Alia sunt exempla El. 418: δεινόπους ἀρά (cf. *Schill.* nostri *Spons. Mess.*: Der schrecklichen Füße *Tritt.*); El. 491: χαλκόπους Ἐοῦρος (*Schill.* l. c.: Eherner Füße *Rauschen* vernehm' ich.); Ai. 818: Ἐοῦρος τανύποδας, cf. *Wund.* ad h. l. (*Schill.* l. c.: Längst wohl sah ich im Geist mit weiten Schritten *herschreiten* das Schreckensgespenst).

firmiter niteretur fundamento, nisi constaret, L a Graecis Nereides numeratas fuisse. Neque expletur vocabuli vis ea, quae *Doedertino* hodie quoque placet, interpretatione. Cf. Hom. Gloss. II. p. 213. Lob. Ai. p. 101. Neglexit enim notionem multitudinis. Multum vero ad dirimendas iuvat difficultates Pindari illud Scol. fr. 1, 12: *κορυῶν ἀγέλαν ἑκατόγγυιον*, quod *Meinek.* Phil. Exerc. in Athen. II. p. 29. primus cum loco Sophocleo contulit. Qua similitudine ducti in voce illa et *multitudinis* et *pernicitatis* vim inesse, *chorique* Nereidum *crebri* eiusque *properantis saltantisque* imaginem proponi, iure nobis videmur affirmare. Cf. *Schneidew.* ad h. l.

Cap. III. De vocabulis praeter necessitatem uti videtur sententiae adiectis.

Accidit saepenumero, ut vocabula praeter necessitatem apposita esse videantur. Ex hoc genere sunt voces *πατήρ, μήτηρ, τέκνα*, cf. Lob. ad Ai. 1296. Neque vero redundantia earum statuenda: immo eum in finem addi solent, ut quae sint mutua parentum liberorumque officia piaque necessitudinis generisque vincula, verborum ipsa gravitate declaretur. Est etiam ut ambiguitatis acumen quoddam in eiusmodi vocibus delitescat. Ut ab simplici exemplo disputatio nostra ducatur, cf. fr. Synd. 2, 3; ubi de homine voraci lepide poeta: *γαστρός καλεισθῆαι παῖδα, τοῦ πατρὸς παρόν.* In seria vero causa El. 365: *νῦν δ' ἔξὸν πατρὸς πάντων ἀρίστον παῖδα κελῆσθαι, καλοῦ τῆς μητρός*, quibuscum componere iuvat v. 341: *δεινὸν γέ ὄ' οὔσαν πατρὸς, οὗ σὺ παῖς ἔφης, κείνον κελῆσθαι.* Liberi enim, quae erat Graecorum de feminarum genere opinio, *patris* potius esse quam matris putabantur; quare patris etiam multo magis studere rebus quam matri liberorum esse videbatur. Cf. *Schneidew.* ad h. l. Quo spectat quod Hercules Hyllum monet Tr. 1064. Porro v. O. R. 1015: *παῖς γ' εἰ τῶνδε γεννητῶν ἔρην* i. e. si vere filius sum horum parentum. Inde ad generis nobilitatem translata hac locutione (cf. II. I, 280.), ut *πατρὸς παῖς genuinum* significet filium¹⁸⁾, non temere factum puta, ut in alloquendo potissimum locum habeat. Cf. Phil. 96. 453. Ai. 1393., de quo loco docte *Schneidew.* disputat; Scyr. fr. 1, 2. Rhes. 388. Declarant enim personae eo quod patris ipsius mentionem inferunt, quanta veneratione eos, ad quos verba faciant, prosequantur, quantique parentum nobilitatem ducant, quae cum aliis virtutibus in liberos una quasi redundet¹⁹⁾. Obtinebat enim veterum opinio, parentum virtutes hereditate liberis tradi. Cf. Phil. 1311: *τὴν φύσιν δ' ἔδειξας, ἐξ ἧς ἔβλαστες οὐχὶ Σιδύφου πατρὸς, ἀλλ' ἐξ Ἀχιλλέως*²⁰⁾. Qua ductus reverentia Philoct. Neoptolemm Ph. 260. sic alloquitur: *ὦ τέκνον ὦ*

¹⁸⁾ Non secus Latini solutae etiam orationis scriptores patris voce adiecta generis nobilitatem significant. Cf. Caes. b. g. VI, 18. Cic. de Rep. II, 2, 4. — ¹⁹⁾ Cf. *Wachsmuth.* de reb. antiqu. Graec. Vol. I. Add. 10. p. 809. De voce *παῖδες* in periphrasi adhibita addo Eur. Hec. 646. 930. *Herm.* Antiqu. Graec. I §. 6. 7. *Jacob.* Qu. Lucian. p. 13. — ²⁰⁾ De hac opinione cf. *Valck.* Diatr. p. 148. 168. Eur. Archel. fr. 6: *Ἐν τοῖς τέκνοις γὰρ ἀρετὴ τῶν εὐγενῶν.* Antig. fr. 8: *Φίλει γὰρ οὕτως ἐκ κακῶν εἶναι κακοῦς.* Andr. 621 sqq. S. Ant. 471. *Wagn.* ad Eur. Alcm. fr. 10. Inde elucet quid chorus significet Ph. 719. Cf. Ai. 1095. Quamquam hanc legem non ubique valere intelligebant. Cf. Eur. El. 369 sqq. Non pro circuitu igitur loquendi, superlativi scilicet loco eleganter adhibito, hae habendae sunt locutiones: Ar. Ran. 731: *τοῖς πονηροῖς κακὸν πονηρῶν.* Cf. S. El. 589: *τοῖς μὲν πρόσθεν εὐσεβεῖς καὶ εὐσεβῶν βλαστούσας.* Ph. 384: *πρὸς τοῦ κακίστου κακὰ κακῶν.* Fr. Alet. 9, 1: *τοῖς μὲν δυσσεβεῖς κακῶν ἔ' ἀπο βλαστούσας,* et v. 3: *τοῖς δ' ὄντας ἐσθλοῦς ἐκ τε γενναίων ἅμα γεννάσας:* quae Euripidis potius esse videntur quam Sophoclis; Theocr. 25, 38: *οὐ κακὸς οὐδ' ἐκ κακῶν.* Quem ad modum igitur convicii acerbitas Eur. Andr. 590: *ὦ κακίστη κακὰ κακῶν* augetur, fortunaque diritatem Oedipus (O. R. 1396.) in eo sitam sentit, ut et ipse et parentes scelesti fuerint: quam ob rem Phil. Ph. 874: *ἀλλ' εὐγενῆς γὰρ ἡ φύσις καὶ εὐγενῶν, ὦ τέκνον, ἢ σὴ* de Neoptolemo dicat, perspicuum est; namque: *οὐκ ἔστι τοῦδε παιδὶ κάλλιον γέρας, ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ καγαθοῦ πεφυκέναι* (Eur. Heracl. 298 sq.) cf. E. Hec. 379 sqq. Addo Ai. 1304: *ἀριστος ἐξ ἀριστέων θυοῖν*, qua voce Teucer animi potissimum generositatem et fortitudinem a parentibus sese accepisse praedicat; cf. 1288 sq.: gravitas vero huius dicti facile dispicitur, cum Teucer sui generis nobilitatem infamiae Atræi, Aëropes, Agamemnonis opponat: consulto igitur additum *θυοῖν.* Consulto etiam Tr. 301: *ἐξ ἐλευθέρων*, non *ἐλευθεροῖν* scriptum, ut captivarum fortuna tristior appareat, quae liberis viris ortae dignae sint libertate. Cf. Ant. 38: *εἴτ' εὐγενῆς πέφυκας, εἴτ' ἐσθλῶν κακῆ*, ubi *ἐσθλῶν* propterea addit Antigona,

παῖ πατρὸς ἐξ Ἀχίλλεως: cum animi enim delectatione Achillis meminit, patris Neoptolemi, quem utpote patre sibi carissimo genitum summo amore amplectitur. Item cum Agamemnoni parentum scelera ignominiamque exprobraverit, Teucer suae nobilitatis conscius ait Ai. 1299 sq.: ὃς ἐκ πατρὸς μὲν εἰμι Τελαμῶνος γηγῶς, κ. τ. λ., quo loco vocis πατὴρ gravitas aperte eminet, si quidem cum eo contenderis v. 1289: οὐκ τῆς βαρβάρου μητρὸς γηγῶς his enim Teucer Agamemnonis convicia respicit v. 1228 sq. E matre autem nescio qua ortum vocari ignominiosum erat. Cf. Ov. Met. 9, 23. Ad conciliandum porro iuvenis animum optime composita est astuti Ulixis oratio Ph. 3: ὃ κρατίστου πατρὸς Ἑλλήνων τροφεὶς Ἀχίλλεος παῖ. Ad generis nobilitatem spectare videtur etiam Tr. 380: πατρὸς μὲν οὖσα γένεσιν Εὐρύτου, nisi narrantis diligentiae dare dicti copiam praestat. — Miseriarum vero, quae ingenitae quasi sint, tristem societatem apte senties expressam Ant. 380: ὃ δύστηνος καὶ δυστήνου πατρὸς Οἰδιπόδα. Cf. E. Hec. 172. Qua pietate autem liberos pater amplecti debeat, cum Medea significet E. Med. 344: οἴκτειρε δ' αὐτούς καὶ σὺ τοι παίδων πατὴρ πέφκαας: quae matris sint Antigona indicat Ant. 905: οὐ γάρ ποτ', οὐδ' ἂν εἰ τέκνων μήτηρ ἔφην κ. τ. λ. i. e.: neque si liberi mihi matri putrescerent mortui, leges violare auderem, quamvis matris in liberos officiis obstricta. Nec minorem poetae diligentiam produant O. R. 1209: ὃ μέγας λιμὴν αὐτὸς ἤρκεσεν παιδὶ καὶ πατρὶ Θαλαμηπόλῳ πεσεῖν, quae interpretatus: αὐτὸς πατρὶ Neuius infregit vim sententiae; verum vidit Wund. — O. C. 946: οὐδ' ὅτῳ γάμοι ξινόντες εὐρέθησαν ἀνόσιοι τέκνων cum matre initas filii nuptias dici arbitrati fere interpretes violenta uti videntur interpretatione parumque probabili. Quid? hoc si dicturus poeta erat, nonne praestabat τέκνω? cf. O. R. 1209. Multo est ad rem accommodatius de nuptiis cogitare, quae incestae sint liberis inde susceptis; qua quidem sententia nefarium Oedipi facinus, cuius conscientia ipsum longe maxime stimulet (cf. O. R. 1247—50.) acerbius patet castigari. — Denique O. R. 928: γυνὴ δὲ μήτηρ ἦδε τῶν κείνου τέκνων iampridem intellexit Musgr. schol. verbis admonitus, sapienti consilio dicti ambiguitatem a poeta quaesitam esse, ut auditores de vera Jocastae condicione ab invito choro moneantur, iidemque vana nuncii opinione, qui eam παντελῆ δάμαρτα v. 930. i. e. legitimam uxorem²¹⁾ appellat, vehementius commoveantur.

Fuerunt etiam qui vocem χεῖρ, quae sententiis non sine vi additur, interdum redundare crederent; in eoque numero ipsum Hermannum esse, profecto est quod miremur: numerat enim (ad Ai. 27.) id vocabulum in iis, quae „nihil ad rem faciunt“. Mitto autem eos locos, ubi manuum mentio ad sententiam necessaria apparet: de iis breviter exponam, quibus qui ieiunitate quadam orationis acquiescat, hanc vocem vix requisiverit. Ac primum quidem χεῖρ cum iis verbis iungi solet, in quibus agilitatis notio inest; quo fit, ut eius, quae describatur, rei imago proponatur, quae velut iam rem praesentem perducere nos videatur. Cf. Ai. 1404: κάπετον χερσὶ ταχύνετε. O. C. 717: ἃ δ' εὐήρετος ἐπαγλ' ἄλλα χερσὶ παραπτοίμενα πλάτα θρώσκει i. e.: navis manuum agilitate praetervecta saltat²²⁾. Aliis locis auxiliū notionem facile agnoscas, velut Ai. 1384: μόνος παρόντης χερσίν i. e.: praesenti auxilio; eodemque refero O. C. 1103: αἶδε γὰρ χεῖρες Θηρέως ἔσωσαν. — Nec raro χεῖρ ad pietatis officia refertur. Cf. Tr. 1066: δός μοι χερσὶν σαῖν αὐτὸς ἐξ οἴκου λαβὼν εἰς χεῖρα τὴν τεκοῦσαν: quae sententia copia quadam pronunciata est, quoniam irati Herculis longe plurimi refert, ut ἐτήτυμον παιδα πῦμque sese filius praestet; nec fugit ea verborum vis Ciceronem, qui Tusc. II, 9, 20. prudenter verterit: huc arripe ad me manibus abstractam piis. Neque Ant. 43: εἰ τὸν νεκρὸν ξὺν τῇδε κουφιεῖς χερσὶ satis videtur esse, de manuum omnino opera cogitare, cum et ut, parentum virtute in memoriam sorori reducta, in suas partes facilius eam ducat. De equis Rhes. 185: ἐξ ἀφθίτων γὰρ ἀφθίτοι. Cf. Heind. ad Plat. Phaedr. §. 54. — ²¹⁾ Cf. Schneidew. ad h. l. Ant. 1016. 1163. 1282., ubi vid. schol. — ²²⁾ Non secutus sum Schneidewini interpretationem, quod dubito an navis (πλάτα) χερσὶ παραπτεσθαι apte dici queat.

pietati satisfacere et *plenum opus aeleae* aggredi certum sit Antigonae ad eamque societatem sororem invitet. Quae pietatis officiique significatio elucet etiam, nisi fallor, Ai. 1047: τὸν νεκρὸν χειρῶν μὴ συγκομίζειν et El. 326: ἐντάφια χειρῶν φέρουσαν, οἷα τοῖς κάτω νομίζεται, ut idem fere sit χειρῶν quod ἐν φλκαιοι χειρῶν El. 1139. Cf. Eur. Tro. 390. Suppl. 1134. — Porro *vigorem potentiamque* illa voce expressam videmus Ai. 130: χειρὶ βοήθειες. Cf. El. 1090. Ib. 998: σθένεις δ' ἔλασσον τῶν ἐναντίων χειρῶν. Tr. 488: καὶ σὴ μάλιστα χειρὶ (ἐδοξεν). Ib. 265: λέγων, χειρῶν μὲν ὡς ἄφυκτ' ἔχων βέλη, τῶν ὧν τέκνων λείπειτο πρὸς τόξου κρίσιν haud scio an cum ironia quadam manus Herculeae *robore* quidem, non *dexteritate* valentes significantur: quae sententia probatur aliquantum iis, quae adduntur: πρὸς τόξου κρίσιν. Ai. 1069. ubi Menelaus: ἄρξομεν, inquit, χειρῶν παρενθύνοντες, i. e: imperio atque vi coercentes. Denique cf. Ph. 1253: ἀλλ' οὐδέ τοι σὴ χειρὶ πείδομαι τὸ δρᾶν, quo dicto Ulixem carpi, utpote *lingua*, non *factis* promptum (cf. Ov. Met. 13, 10 sqq.) acute *Schneidew.* annotavit. — Inde via facile aperitur ad significationem *superbae dominationis* ac *facinoris violenti*. Cuius usus exempla haud pauca reperiuntur, ut Tr. 898: καὶ ταῦτ' ἔτλη τις χεῖρ γυναικεία κτίσαι, quo loco „μεγάλον τολμήματος“ notio augetur etiam verbo κτίσαι. Cf. O. C. 715., ubi eodem verbo facti auctoritas ac splendor exprimitur. Deinde cf. El. 1196: καὶ χειροὶ καὶ λόμαισι καὶ πᾶσιν κακοῖς. Ib. 601: χεῖρα σὴν μόλις φηγόν. Ib. 207: θανάτους αἰεὶς διδύμαν χειρῶν (Mörderhand). Ant. 14: θανόντων διπλῆ χειρὶ i. e: mutua caede²³). Ai. 27: κατηραρισμένας ἐν χειρὸς αὐτοῖς πομπῶν ἐπιστάταις i. e. non casu bestiarumve impetu, sed violenta manu prostratas; cf. v. 219: χειροδάκτυλα σφάγια, et v. 230: παραπλήγη χειρὶ συγκατακτάς. Eodem pertinet v. 374: ὅς χειρὶ μὲν μεθῆνα τοῖς ἀλάστορας κ. τ. λ., quam sententiam eleganter illustravit *Schneidew.* Porro cf. O. R. 140: ὅστις γὰρ ἦν ἐκείνων ὁ κτανόν, τάχ' ἂν καὶ ἂν τοιαύτη χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι i. e: eadem scelestia, violenta manu. Contra ib. 107: τοῖς αὐτοέοντας χειρὶ τιμωρεῖν τινὰς significatur manus *ultrix*, quae ulciscatur αὐτοέοντας sive αὐτόχειρας (v. 231.); eadem vindictae notio cernitur Tr. 1133: χορῆν σφ' ἐξ ἐμῆς θανεῖν χειρὸς. Ph. 324: θυμὸν χειρὶ πληρῶσαι. El. 37: χειρὸς ἐνδίκους σφαγὰς. Ai. 409: χειρὶ φονεῦοι, eum scilicet, qui ipse χειρὶ ἐρήσατο (v. 115.). Nec temere prudens poeta scripsit O. R. 811: σκήπτρῳ τυπεῖς ἐν τῆσδε χειρὸς ὑπίος — ἐκκλίνδεται: non sine anxia enim sollicitudine suam ipse manum Oedipus spectat, prope auguratus, *impiam* esse eam, sibi que ipsi *devotam*; cf. v. 820. Neque languide additum χειρῶν *Herm.* dicere debebat Ant. 56 sq.: αὐτοκτονοῦντε τὸ ταλαιπώρω μόνον κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπ' ἀλλήλων χειρῶν, cui loco etiam *Winckelm.* l. c. p. 20. vim nuper adhibuit: χειρῶν autem patet esse i. q. insolenti manu²⁴). — Addo O. C. 703: τὸ μὲν γεραῖός τις οὐτ' ἐν ἡβῆσιν συνναίωιν ἀλώσει χειρὶ πέρας i. e: quam oleam neque senex neque iuvenis exstirpabit *violenta manu* detruncatas²⁵). — Tr.

²³) Minus recte opinor *Schneidew.* auctore fortasse *Winckelmanno* (Beiträge z. Krit. u. Erkl. d. Ant. Salzw. 1852. p. 35.) v. 13: θροῖν — θροῖν consociatis illam fati tristicium putat significari, qua, gente extincta, solae sorores vita superent; immo indicare iis videtur Ismena, fratrum duorum necem sorori sibi que esse calamitatem communem. — ²⁴) Quibus praeterea argumentis *Herm.* convincere studet, h. locum mendii aliquid contraxisse, eadem sunt infirmiora: quod non accommodatam enim rei locutionem ducit: ἐπ' ἀλλήλων μόνον κατειργάσαντο, de ea re apte respondere *Wund.* ed. II. et *Schneidew.* ed. II. Soni vero similitudo (ἐπ' ἀλλήλων χειρῶν), quae coniungi ea postulet, tantum abest ut displiceat, ut poetae artem ea prodant orationis animis sententiisque convenienter conformandae. Forma enim orationis insolentior facinoris describit insolentiam. Omnis autem si qua est soni molestia facile tollitur rei que atrocitas imprimis elucet, si in recitando post ἀλλήλων spiritus aliquantum suspenditur. Non dubium est enim quin voc. χειρῶν in extremo versu propterea collocatum sit, ut magis exstet atque emineat, summaque cum gravitate sententia absolvatur. Accedit quod illius similitudinis haud pauca afferre licet exempla, quae litteratissimi viri memoriam vix fugere poterant, ut Hom. Il. 24, 670: σκήπτρῳ γὰρ τόσσον πόλεμον χροῖον ὅσσον ἄνωγας. Eur. Dict. fr. 10: ὁ δ' οὐ δίκαιος κἀν ἀμείνωνος πατρὸς Ἰηρὸς πεφραγῆ, quae A. Nauch. Phil. IV. p. 545. non idoneis lacessivit rationibus. Rhes. 168: οὐκ ἐξ ἑρατοῦ μείζονων γαρὶν θέλω. El. 1291: θέμυς οὐ μυσσοῖς τοῖσδε σφαγίσις. Cf. *Frotsch.* ad Xen. Hier. 1, 10. *Halm.* ad Cic. p. Sulla §. 1. p. 51. *Reisig.* schol. de gramm. Lat. §. 342. — ²⁵) Scripsi quod Sophoclem scripsisse arbitror. Γῆραι σημαίνων enim quo modo senex imperator verti apteque possit omnino explicari, non assequor; neque qui libris traditur verborum ordo

603. vero: *δύρημα* — *τῆς ἐμῆς χειρὸς* tecte Deianira meminit machinationis suae, *τῶν φέλτρων καὶ θέλκτρων* v. 534. — Restat iam, ut eos locos suppeditem, ubi *virtutes laudesque* vocabulo *χείρ* continentur. Huc pertinet Tr. 1102: *κοῦθεὶς τρόπαι' ἔστησε τῶν ἐμῶν χειρῶν*, quibus manus significari laude ornatas, Cicero quoque vidit, qui Tusc. II, 9, 22. exquisitius vertit: Nec quisquam a nostris spolia cepit *laudibus* i. e: meis laudibus superior discessit ex iisque superatis quasi triumphavit. Wunderi illius loci interpretatione nihil ieiunius. Deinde v. Tr. 488: *ὡς τὰλλ' ἐκεῖνος πάντ' ἀριστεύων χειροῖν*. El. 476: *Δία δίκαια φερούμενα* (secum ferens) *χειροῖν* (victrici manu, *ὑπερέτεραν* v. 455.) *κράτη*²⁶). Ai. 310. denique *κόμην ἀπρίξ ὄνυξι συλλαβῶν χειρὶ*, cuius loci peculiaris est ratio, non redundare *χειρὶ*, vix opus est latius exponere. Cf. *Reis.* Comm. crit. in O. C. 517. p. 266. *Haas.* ad Xen. de rep. Lac. II, 12. *Lob.* ad Ai. p. 222., qui quod Eur. Hec. 526. „*luculentissimum perissologias specimen*“ vocat, summo iure facit. Modestius Eur. El. 696: *πρόχειρον ἔγχος χειρὶ βαστάζουσ' ἐμῇ*, cui redundantiae simile exemplum praebet Soph. Ph. 747: *πρόχειρον εἰ τί σοι πάρα ἔγχος χειροῖν*. Sed similitudo non est nisi verborum: apud Soph. enim afflictatio ex pede vehementius laborantis atque trepidatio illa verborum copia non inepte videtur quasi depingi. Ceterum in vocabulo *πρόχειρος* translationis nota manusque notio usu propemodum oblitterata est. — Unum his addo, haud aliter *πυρί* Ant. 200. verbo comburendi adiectum incensionis significare violentiam; cf. Aesch. Prom. 581.

A manibus ad *pedes* descendimus, qui rarius accidit ut in oratione redundare putarentur. *Neuius* quidem El. 456: *ἐχθροῖσιν αἰποῦ ζῶντ' ἐπεμβῆναι ποδί* hoc prope inutile iudicat additamentum: sed meliora docet cum *Ellendt.* s. v. tum *Schneidew.* Atque Ph. 91: *ἐξ ἐνός ποδός* claudicantem despici Philoctetam scholiastae sine ulla dubitatione *Ellendt.* credere debebat. Iam vero *Schneidew.* O. C. 113: *καὶ σύ μ' ἐξ ὁδοῦ πόδα κρύψον κατ' ἄλλος* inepte *πόδα* redundare censet, si quidem eam locutionem figura illa, quam *καθ' ὅλον καὶ μέρος* vocant, explicandam statueris: quod dubito an recte faciat vir doctissimus: *caecitate* enim sua trepidus senex fingitur, ad eamque, nisi fallor, infirmitatem *τυφλοῦ ποδός* adiuvat illud animo quasi infigendam. Neque *πέρα*, quod ipse proposuit, opus videtur: recessum enim memoris se petere, verbo *κρύψον* Oedipus satis declarare putandus est.

In eodem genere numerandi ii loci sunt, quibus *cernendi* verbis addita legimus vocabula *ὄφθαλμοῖς, ὄμμασιν*, alia. Quas locutiones qui pleonasmii nomine notant, auctorem quasi ac ducem istis colere licet Quintilianum VIII, 3, 53: „Est autem pleonasmus vitium, cum supervacuis verbis oratio oneratur: *ego oculis meis vidi*: sat est enim *vidi*“. Cautius tamen idem IX, 3, 46. de eadem re: „Verum id, inquit, ut alio quoque loco dixi, cum supervacua oneratur adiectione, vitium est; cum *auget* manifestam sententiam, *virtus*. *Vidi ipse ante oculos totidem sunt affectus*.“ Non opus est de iis locis disputare, ubi substantivum definitur adiectivo, ut O. R. 1371: *ὄμμασιν ποίοις — προσεῖδον*. Ib. 1385: *ὄφθοις ὄμμασιν*. (Cf. Eur. Iph. A. 851. Hec. 972.) O. C. 244. Ai. 84. O. R. 1377. Non minus Tr. 746: *αὐτὸς βαρεῖαν ξυμφορὰν ἐν ὄμμασιν πατρός δεδορκὸς κοῦ κατὰ γλώσσαν κλύων* ubertatis ratio perspicitur ex iis quae opposita sunt. Neque, adiectivis non appositis, inanem statuere licet

recte sese videtur habere. *Xerxes* enim si vere significatur *iuvenis*, *senex Archidamus*, verba *ὄφθαλμοῖς χειρὶ πέρας*, quibus *deletae funditus* indicantur oleae, ita collocanda videntur, ut cum nomine eius, qui vere deleverit, propius consocientur, non cum eo, qui violare illas ne ausus quidem fuerit. De ommissa in priore membro negatione, quam nostri quoque poetae haud raro omittunt, ut *Walther. a Vogelw.* p. 16, 21. ed. Lachm: *dā er pfant noch bürgen hāt. 13, 9: dem sint die engel noch die frowen holt. 30, 7: daz er sich noch got erkennet: vide si tanti est Aesch. Ag. 510: Πάρις γὰρ οὔτε πέρας. Blomf. et Wellau. ad Aesch. l. c. Buttm. ad S. Ph. 771. Elmsl. ad O. R. 817. Lob. ad Ai. 244. Dissen. ad Pind. Pyth. VI, 48. Doederl. de brachyl. p. 5 sq. Eust. p. 1694, 7. Matth. Gr. §. 609. p. 1448. De coniunctis autem *συνταῖων ἐν ἴβᾳ* cf. O. R. 1205: *τίς ἐν πόντοις ξύνοικος*. Ib. 1412: *ἐν τε γὰρ μακρῷ γῆραι ξυνάδει*. O. C. 1134: *ὃ τις οὐκ ἐνὶ χηλῆς χαλῶν ξύνοικος*. Ai. 267: *ἐν κοινοῖσι ξυνώων*. De translatione denique addo Eur. fr. Erechth. 3, 3: *πολιῶ γῆραι συνοικοίην*. — ²⁶) Possunt etiam *χειροῖν* *κράτη* coniungi.*

redundantiam, si quis meminerit quae *Lobeck*: Paral. p. 531. vere pronuciavit: cf. Tr. 999. Ai. 993. Ant. 764: *σύ τ' οὐδαμᾶ τοῦμὸν προσόψει κρατ' ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρων*, quod copiose dictum luculentum est exacerbati animi documentum: cf. v. 760. Quam prudenter omnino sapiens poeta orationem ad personae animum accommodet, cognoscat, ut hoc addam, si quis Creontis vehementius perturbati verba Ant. 307: *εἰ μὴ τὸν αὐτόχειρα τοῦδε τοῦ τάφου εὐρόντες ἐκφανεῖτ' ἐς ὀφθαλμοὺς ἐμοὺς κ. τ. λ.* cum iis contenderit, quae regiae potestatis conscius cum despicientiae specie idem discedens tanquam iacit v. 325: *εἰ δὲ ταῦτα μὴ φανεῖτέ μοι τοὺς δρωῦντας κ. τ. λ.*; in his enim simplici utitur verbo, omissa voce ὀφθαλμός, patrantisque appellat universe.

Transeo ad *participia* λαβόν, ἐλών, ἔχων, ἄγων, μολών, ἰών, παρών, quae sententiis „φράσεως ἐνεκα addi atque ita, ut tum inter se permutari tum plane omitti possint“, statuit *Lobeck*. ad Ai. 57. Cf. *Valck.* ad E. Phoen. 481. *Neu.* ad Ai. 1299. *Schaeff.* ad O. C. 475. Quibus consideratius de ea re iudicat *Schneidew.* ad Ai. 304. et O. C. 475. Neque dubito equidem sententiae Hermannii (ad O. R. 757.) subscribere, qui in Schaefer. invecutus: „eadem inquit incogitantia quae ellipses, ubi nullae sunt, etiam pleonasmos invenit.“ — Saepenumero enim λαβόν nihil significat nisi ἄμα, ut Ai. 1115. Tr. 259. O. C. 1009; eademque est vis participii ἔχων Ph. 381; iungenda enim sunt ταῦτα i. e. ὅπλα ἔχων. Cf. *Schaeff.* ad E. Phoen. 782. Aliis locis efficiunt ea participia, ut „res qualiscunque manifestius narretur“, et nativa quadam simplicitate ac diligentia describatur. Cf. *Ellendt.* I. p. 509. El. 420. O. C. 475: οἷος νεοπόμφ μάλλῃ λαβόν: vid. El. 47: ἄγγελλε δ' ὄρωμ προστιθείς, cuius loci vim *Schneidew.* prudenter enucleavit. Plura eiusdem ubertatis exempla collegit *Wex.* ad Ant. 24. Item narrandi simplicitati aptum est ἄγων O. C. 1342: ὡστ' ἐν δόμοισι τοῖσι σοῖς στήσω δ' ἄγων. Cf. *Ellendt.* I. p. 13; et ἰών Ai. 304: ὄσην κατ' αὐτῶν ὕβριν ἐκτίσαι ἰών, quo additamento fatalem Aiacis ἐξοδὸν tangi viderunt *Ellendt.* I. p. 509. et *Schneidew.* — Alii loci ita comparati sunt, ut ad sententiam participia illa adeo necessaria appareant aut ad gravitatem eius non minimum conferant. Cf. Ph. 330: ἄγωγ' ὑπ' αὐτῶν ἐξελεβήθη μολών, i. e. simul ac Troiam adveni. Ib. 902. 353. Omnino facit μολών ut hominis praesentis aut agendo intenti imagine res illustretur: verba sunt *Ellendtii* II. p. 134. Cf. Ant. 1208: καὶ δεσπότῃ Κρέοντι σημαίνει μολών. Ai. 854: ὦ Θάνατε νῦν μ' ἐπίσκεψαι μολών: priore enim loco nuncii voluntati ac celeritati, altero flagranti mortis desiderio exprimendo participium convenit. Acerbitatis vim auget partic. ἰών O. C. 1293: ταῦτ' ἀκούσας στεῖχε κατ' ἀγγελλί' ἰών, et Ant. 768: δράτω, φρονεῖτω μεῖζον ἢ κατ' ἀνδρ' ἰών: quo quidem loco *Ellendtio* non inepte „Haemonis *abeuntis* perverbia“ significari videtur. Sentimus autem in eodem prtcp. *incuri*ae vim expressam, quae subiecta esse solet huius verbi imperativo; cf. Eur. Or. 793. Med. 699. H. fur. 726. Suppl. 1025. 248. — De participio ἔχων Ant. 635: καὶ σύ μοι γνώμας ἔχων χρηστὰς ἀπορροῖς, αἷς ἐγὼ ἐφέφομαι cum schol. inepte dicat: παρέλκει τὸ ἔχων, v. *Brunck.* et *Schneidew.* Incaute vero *Wund.* Ai. 57: κἀδόκει μὲν ἔσθ' ὅτε δισοοὺς Ἀτρεΐδας αὐτόχειρ κτείνειν ἔχων „potuit, inquit, hoc salvo sensu omitti“; immo occaecatae mentis furorem ac saevitiam, qua Ajax non sine delectatione supplicii sumendi inimicissimos infesta asperaque manu tractare atque vexare sibi videatur, poeta nobis haud dubie ante oculos ponere voluit. De O. R. 741. disputare non est huius loci. — Non casu porro factum duco ut participia λαβόν et ἐλών, ubi redundare ea statuunt, verbo *necandi* addita in iisque omnino sententiis adhibita sint, quibus violentior saeviorque personae impetus describitur. Cf. Ant. 916: καὶ νῦν ἄγει με διὰ χειρῶν οὕτω λαβόν. El. 949: Ἀιδῆς λαβόν ἀπεστέρηκε. Ph. 1282: ὅστις γέ μου δόλοισι τὸν βίον λαβόν ἀπεστέρηκε, quocum loco contendere iuvat v. 945: ἀπεστέρηκε τὸν βίον τὰ τόξ' ἐλών, quae animi aperte sunt sedatoris. O. R. 641: ἡ

κτεῖναι λαβόν i. e. ad supplicium rapere; 1391: τί μ' οὐ λαβόν ἔκτεινας εὐθύς; cf. Eur. Or. 1229: οὐ θέλω δάμαρθ' ἔλὼν κτεῖναι. Ant. 497: θέλεις τι μείζον ἢ κατακτεῖναι μ' ἔλὼν; quibus haud scio an recte *Schneidew.* statuatur cum acerbitate virginem convictam (cf. v. 385. 406. 495. 655.) sese dicere, ratione habita eorum, quae Creon modo dixerit. Quae quidem vis deprehendendi in peccato in verbo λαβόν inest: Ant. 398: καὶ νῦν, ἀναξ, τήνδ' αὐτὸς ὡς θέλεις λαβόν καὶ κρῖνε καξέλεγε. O. R. 607: ἐάν με τῷ τερασκόπῳ λάβῃς κοινῇ τι βουλεύσαντα, μὴ μ' ἀπλῆ κτάνης ψήφῳ, διπλῆ δέ.. λαβόν: quae sententiae forma quam insigne sit indignabundi animi documentum neminem opinor fugiet; praeterea de hac verbi significatione cf. O. R. 266. 605. Tr. 808. Ph. 908. — Pleonasmum vero participii *Ellendt.* deprehendere sibi videtur O. C. 806: τὸν δ' ἀπάξομαι λαβόν: dubito an recte; Creon enim senem *vi manique illata* secum se esse abducturum affirmat; cf. v. 874: ἀλλ' ἄξω βία. 1009: αὐτὸν τ' ἐχειροῦ τὰς κόρας τ' οἶχει λαβόν. — Neque vi sua caret, quod *Philoct.* dicit Ph. 945: ὡς ἀνδρ' ἔλὼν ἰσχυρόν ἐκ βίας μ' ἄγει: acerbitas enim dicti cernitur in ὡς ἔλὼν ἰσχυρόν copulatis; cf. 947: οὐ γὰρ ἂν σθένοντά γε εἶλέν με. — Ai. 1098. denique: ἢ σὺ φῆς ἄγειν τὸν ἀνδρ' Ἀχαιοῖς δεῦρο σύμμαχον λαβόν non dubium est, quin Aiacem Teucer neget tanquam Menelai imperio subiectum *invitumque per vim* Troiam esse adductum; quod patet ex iis, quae idem addit: οὐκ αὐτὸς ἐξέπλευσεν, ὡς αὐτοῦ κρατῶν; — De voce παρών appositae digna imprimis est quae legatur *Wunderi* annot. ad Tr. 418. et Ant. 1171. Addere tamen idem debebat, παρών haud raro eum significare, qui ad auxilium promptus sit, ut Ph. 373. 1405. Ai. 1156: τοιαῦτ' ἀνολθον ἀνδρ' ἐνουθέτει παρών, ubi *providentiae* vis non minus manifesta est, quam Eur. Or. 298: ὅταν δὲ σὺ στένης, ἡμᾶς παρόντας χροῖ σε νουθετεῖν φίλα. Contra Ai. 1384: μόνος παρότης χερσίν, οὐδ' ἔτλης παρών θανόντι τῷδε ζῶν ἐφρυβίσαι nihil est παρών nisi: *coram*. Unde lux affertur Teucris verbis Ai. 1131: εἰ τοὺς θανόντας οὐκ ἔῃς θάπτειν παρών: sepulturam enim Menelaus *coram* i. e. *praesenti ac violenta intercessione* dicitur prohibere. *Hermannii* interpretationi conveniret magis μολών, vi sua infirmius. Restat iam quod chorus Ai 338. dicit: ἢ τοῖς πάλαι νοσήμασι ξυνοῦσι λυπεῖσθαι παρών, quibus Aiacem significat aegritudinis, qua laboraverit, miseriam *defixis* iam *oculis contemplantem*. — Ut commercium hominum interius rerumque communitas verbis augeatur, partic. ξυνών efficitur adiecto. Cf. Phil. 74. Ai. 855. O. C. 1149: ἃ γ' εἶσοι καὶ τὸς ἐκ ταύτων ξυνών i. e. quod ex iis *coram* cognosces. Fatale vero illud Oedipi cum liberis commercium praeclare exprimitur O. R. 457. Nec magis redundat Ai. 267: κοινὸς ἐν κοινοῖσι λυπεῖσθαι ξυνών, quam O. C. 1134: ἢ τις οὐκ ἐν κηλῆς κακῶν ξυνοῖκος. — Participii denique γεγώς, quod supra p. 5. iam leviter tetigi, duo apud Soph. leguntur exempla, eadem illa omni pleonasmo vacua. Alterum est autem Tr. 1064: ὃ παῖ γενοῦ μοι παῖς ἐτήτυμος γεγώς²⁷⁾, cuius loci vim planam fecit *Schneidew.*; alterum Ai. 1299: ὃς ἐκ πατρὸς μὲν εἶμι Τελαμώνιος γεγώς, quod *Neuius* in pleonasmos temere refert; *genuinum* enim sese patris filium esse ut affirmet, Teucris imprimis interest. Cf. Ph. 3: ὃ κρατίστου πατρὸς Ἑλλήνων τραφεὶς Ἀχιλλέως παῖ. Tr. 380: πατρὸς μὲν οὐσα γένεσιν Εὐρύτου.

Denique praepositiones cum copia quadam orationis saepe ponuntur, sine gravitate numquam. Pleonasmum quidem praepositionis ἀντί cum comparativis iunctae statuit *Pflugk.* ad E. Heracl. 58. At vero *principatus iniusti* notio eo usu exprimi solet. Cf. Ant. 182: μείζον' ὅστις ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, quibus Creon significat non solum, qui

²⁷⁾ Non licet huius loci auxilio librorum scripturam tueri, a nullo dum tentatam quidem, sed depravatam eam sine dubio Eur. Heracl. 229: γενοῦ δὲ τοῖσδε συγγενῆς, γενοῦ φίλος κ. τ. λ. Non potest enim Demophon implorari, ut συγγενῆς fiat, qui Heraclidis ipse existat συγγενῆς. Cf. v. 224. Quapropter emendavi: γεγώς δὲ τοῖσδε κ. τ. λ. Ne mireris autem participium initio versus collocatum, quod sententiae addi soleat extremae, vide Med. 405; cf. Bacch. 47. 1347. Heracl. 326. fr. Meleag. 22, 3.

patria pluris faciat amicum, eum sese nihili pendere: sed eum, qui patriam, quam amico *debeat anteposere*, ei postponat. Item Tr. 577: ὥστε μήτιν' εἰς ἰδὼν στέροξει γυναῖκα κείνος ἀντὶ σοῦ πλέον Nessus Herculem dicit virginem nullam maiore amplexurum esse amore, cum unam debeat amare Deianiram. Alia eius generis exempla suppeditat *Wea*. Syll. ann. in Ant. p. 108. Eodem pertinet O. C. 418: πάρος τοῦμοῦ πόθον προῦθεντο τὴν τυρανίδα. Cf. Eur. Hipp. 381: ἡδονὴν προθέτες ἀντὶ τοῦ καλοῦ. Nec diversa est ratio vocis ἄλλος cum praep. ἀντὶ consociatae, ut Ai. 439. Tr. 1226. El. 583. cf. Ph. 369. *Wund.* ad O. C. 484. Pleonasmo propius est dictum Euripidis Suppl. 419: ὁ γὰρ χρόνος μάθρην ἀντὶ τοῦ τάχους κρείσσω δέδωσι. — De praep. κατὰ eorum monere satis habeo, quae *Herm.* ad Tr. 102. et *Schneidew.* ad O. R. 1087. exposuerunt. Is enim primus huius loci sententiam dispexit, quo loco κατὰ non amplificandi vim habet, sed imminuendi. — De praepositionibus ἐν, ἀπό, ἐκ ita nonnumquam positae, ut redundare videantur (cf. *Elmsl.* ad O. C. 620.), dignissima est quae legatur disputatio *Wunderi* ad Ph. 60. Quo fusius ac more suo prope confusius disseruit *Apitz.* ad Tr. 230. Manifestum inde est, quid sit Ai. 488: οφθέντος ἐν πλοῦτι, i. e.: pollutis opum possessione et copia. Tiresiae autem verba Ant. 1003: σπῶντας ἐν χηλαῖων prudenter illustravit *Wexius*. Addo El. 1138: ἐν φλκαιοι χερσὶν . . . λουτροῖς ἐκόσμησα i. e.: pia manuum cura. Ib. 1141: ἐν ξένασι χερσὶ κηδευθείς. Falluntur igitur, qui ἐν ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν (Tr. 241. 746. Ant. 764. *Monk.* ad Eur. Hipp. 1260.) nihil differre ab ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν dicunt. Idem potius est fere quod: τοῖς ὄσιν αὐτὸν ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, sive: ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν παρόντα, quod emendando restitui Eur. Heracl. 884: ὡς νῦν ὀφθαλμοῖς ἰδοῖς παρόντα τῇ σῇ δεσποτούμενον χερσὶ²⁸). Significat enim rem ita conspicerem, ut eius imago conspectus definiti quasi terminis contineatur, rem praesentem coram cernere; quapropter non casu factum puto, ut in hoc genere vocis ὀφθαλμός, utpote satis definitae, non apponere adiectivum consuessent. Aliter iudicat *Naegelsb.* ad Il. I, 587. — Porro O. R. 654. ἐν ὄρκῳ (ἐν ᾧ ἔστι) μέγαν significat eum, qui iureiurando obstrictus teneatur. Idem inest in Ai. 1017: ἐν γῆραι βαρῆς. Similis est locutio O. R. 17: οἱ σὺν γῆραι βαρεῖς, quam si quis verteret: „senectute graves“, debilitaret vim sententiae; intelligendi sunt enim senes senectute tanquam perpetuo comite graves. Cf. *Schneidew.* ad O. C. 7. Hom. Od. 7, 270. O. R. 303. El. 600. 610. Ant. 372. Ph. 520. O. C. 1244. Eur. fr. inc. 69, 3. Dem. Olynth. I. §. 14. Sed multi sunt poetae potissimum in hoc translationis genere. Illum vero praepositionis σὺν usum *Wund.* ad O. R. 17. exemplis illustravit; quibus addo O. C. 817. 1663. Ant. 1266. O. R. 656: σὺν ἀφανεῖ λόγῳ, ubi vide an chorus Creonte (v. 608.) certius affirmet, falsam esse regis opinionem. Ant. 172: ἀπόχειρι σὺν μιάσματι, qua voce mutua caede nefaria contaminatos atque imbutos fratres Creon dicit. Ib. 674: σὺν μάχῃ i. e.: aciei sese immiscens. Interest etiam aliquid, dicasue ἔρημος πρὸς φίλων Ant. 919. vel μόνος ἀπ' ἄλλων Ph. 183., an omissa praepositione solo utaris genitivo, uti Ant. 821. Tr. 277. Plenior enim orationis forma altera hominem significat ab aliis destitutum, segregatum altera. Recte igitur *Wunder.*, quam *Suevernum* secutus ed. II. de Ant. 821. proposuerat sententiam, ed. III. abiecit. Relevaturus enim Antigonam beatamque praedicaturus dicere chorus non debet, segregatum ab omnibus ad inferos eam descensuram esse, quam fortunam illa vehementer ipsa abhorreat; cf. v. 806 sq. 876 sq.; immo eo aperte studet virginem recreare, quod singulari casu, quem nemo sit mortalium qui nanciscatur, eam e vita excessuram esse affirmat. — Non longe ab hoc usu distat Ai. 464: γυμνὸν φανέντα τῶν ἀριστέων ἄτερ: cf. Il. 21, 50.

²⁸) Cf. Ann. phil. et paed. Suppl. XVII. p. 297. Nititur haec emendatio loco Sophocleo Ant. 761: ὡς κατ' ὄμματι ἀντίκα παρόντι θυήσῃ πλησία τῷ θυμῷ: quo duce potest etiam scribi: παροῦσα. Unum nunc addo, *Hermannum* olim, cum intereram semin. philol. Lips. sodalibus, nobis hanc commendasse emendationem: χαίρουσα.

Nonn. Dion. V, 94: γυνὸς ἄτερ σακίων. XVII, 343: γυνῆ παλάμη σακίων δέχα. Ai. 750: οἶος Ἀτρεΐδων δέχα. Ph. 31: κενὴν οἴκησιν ἀνθρώπων δέχα, quae pariter atque O. R. 58. et 1463. in epexegetis generibus aptius numerantur. Sine ordine ac ratione plura miscuit *Pflugk.* ad E. Andr. 18. — Denique O. C. 1534: ἀδῆρον σπαρτῶν ἀπ' ἀνδρῶν legitur, cum his adiectivis solus genitivus apponi soleat, ut O. C. 1519. 1521. El. 36. 1002. Sed „ubi distincte loqui volunt, addunt praepositionem“, inquit *Herm.* Tr. 102.

Non aliter statuendum est de praepositionibus, quae genitivis potissimum applicatae unde quid oriundum sit, accuratius declarant: conferunt igitur aliquid ad orationis perspicuitatem. Cf. O. R. 667: τὰ πρὸς σφῆν κακά. 310: φάτιν ἀπ' οἰωνῶν Ai. 138: λόγος ἐκ Δαναῶν. Ant. 193. 202. O. C. 293. Tr. 631. Ph. 517. 560. 1088. De Ant. 1219: τὰδ' ἐξ ἀθύμου δεσπότητος κελεύσασιν ἠθροῦμεν recte opinor *Wex.* disputavit. — Sed nonnumquam solito maiorem vim eae locutiones habere et certo quodam consilio a poeta electae apparent; cf. Ph. 940: οἶ' ἔργ' ὁ παῖς μ' ἔδρασεν οὐξ Ἀχιλλέως, ubi cum, quo viro ortus ille sit, distinctius Philoctetes dicat, haud scio an poeta significantem eum fecerit, cum origine filii non concinere eiusdem rationem. Certe id ipsum spectavit Soph., additaque voce πατήρ manifestum fecit Ph. 260. — Deinde El. 544: ἢ τῷ πανόλει πατρὶ τῶν μὲν ἐξ ἐμοῦ παίδων πόθος παρεῖτο non temere ἐξ ἐμοῦ positum credo, cum v. 542: τῶν ἐμῶν . . τέκνων Clyt. simplicius dicat. Accusat enim eo dicto Agamemnonis impietatem, qua liberos ab uxore sua *susceptos* i. e. non uxoris tantum, sed *suos ipsius* liberos prodiderit, eosque prodens etiam *uxoris* prae se tulerit negligentiam. — Porro El. 619: ἢ γὰρ ἐκ σοῦ δυσμένεια matris odium infinitum *nulla sua culpa creatum*, sed *naturae illius mentibusque nefariis inustum* esse, Electra videtur significare. Cf. vv. 256. 261. 552 sq. 590. 609. — Eadem acerbitas cernitur in Antigoniae voce Ant. 95: ἀλλ' ἔα με καὶ τὴν ἐξ ἐμοῦ δυσβουλίαν παθεῖν τὸ θεῖον τοῦτο: quam cum non intelligeret *Wexius* pleonasmum praepositionis miratus est. Verum cum ironia Antigonia verba respicit sororis, quae ipsius dementiam quasi *animo insitam* atque *innatam* castigaverat v. 90: ἀλλ' ἀμηχάνων ἐράς. Cf. v. 67 sq. 79. Simul ignaviam sororis impietatemque perstringens Antigonia indicat, quae temeraria scilicet *sola* excogitaverit, eorum poenas libenter sese *solam* esse subituram. — Inde sententiae vis Ant. 1056: τὸ δ' ἐκ τυράνων (γένος) ἀόχροκέρδειαν φιλεῖ elucet, quae aliquot interpretes fugit, velut *Kayserum* (Ann. phil. et paed. V. 79. p. 499.), cui *Bischoppii* coniectura τὸ δέ γε τυράνων non minime placet. Verum hoc est non sanare orationem, sed affligere. Etenim Tiresias ἀόχροκέρδειαν istam vitium dicit non singulorum tantum tyrannorum, sed omnis eorum *invisi generis* proprium eique *penitus insitum*, quod cum stirpe quasi *propagetur*. Respondet igitur τὸ ἐκ τυρ. γένος ei, quod Creon cum despectu in vatem contumeliose dixerat: τὸ μαντικόν. Hoc vero Creonti voce τὸ τυραννικόν reddere, prohibet Tiresiam aliqua regiae dignitatis verecundia. — Cum acerbitate etiam Creon παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίπου πέρι dicit, incestae originis infamiam haud dubie notaturus. — Ant. 2: τῶν ἀπ' Οἰδίπου κακῶν denique non redundantiae est exemplum, sed brevitatis.

Eodem perspicuitatis ac gravitatis studio verbis compositis applicantur aut *eadem*, quibuscum illa composita sunt, aut *similis significationis* praepositionis. Illius generis Sophoclea exempla haec sunt: Ai. 60. El. 610. 1243. O. R. 469. 1239. 1269. O. C. 18. 36. 115. 526. 1055. 1141. Ph. 577. 1056: εἰ πάρεστι μὲν παρ' ἡμῶν, quae cur mutaverit *Wund.*, non assequor. Fr. Colch. 2, 10. Ad alterum genus pertinent: Ai. 194. 741. 788. 969. El. 231. 291. 835. O. R. 1113. 1126. 1206. Ant. 851. 1181. 1204. 1248. O. C. 156. 1134. 1268. 1339. Tr. 515. 1252. Ph. 194. 328. fr. inc. 768. Pleonasmum hanc dicendi copiam eximendam esse hodie omnes consentiunt. Cf. *Weisk.* de pleon. p. 8. et

p. 145. *Wund. Adv. in Phil. p. 55 sq. Jacob. Q. Luc. p. 14. Etnsl. ad Eur. Heracl. 141. Pflugk. ad Andr. 69. 115. Lob. ad Ai. 741.*

Cap. IV. De circumlocutionis generibus.

1. Quantumvis ne iusto plus sapiat vehementer ei verendum sit, si quis scrutandi quadam libidine ductus uno quoque loco causam dispicere sibi videatur, quae poetam ad circumlocutiones *verborum* impulerit: facile est tamen intellectu, locutiones illas copulatas natura sua simplicibus esse graviore, cum rei imaginem evidentiore ac prope consummatam sub aspectum subiiciant; quamquam ea sentiri potius possunt quam verborum ieiunitate explanari. Id vero manifestum est, hanc dicendi copiam orationi affectuum plenae convenire; quocirca tragici poetae ea solent delectari. De vi ac natura huius periphrasis *Dissenius* more suo subtiliter exposuit ad *Dem. de cor. §. 72. p. 239.* Alii ut *Matth. Gr. §. 559. Lob. ad Ai. 588.* nihil effecerunt nisi exemplorum congeriem. *Sophocleos* autem huius generis locos diligenter composuit *Ellendt. L. S. v. v. τίδεσθαι, γάλνεσθαι, εἶναι, γένησθαι, φύν.* Itaque, universa huius usus ratione exposita, angustioribus finibus hanc disputationem continebo.

Φάλνεσθαι verbum ad circumlocutionem adhibitum absolutum rei statum verumque eventum significare constat. Cf. *Phil. 1335: πρὶν ἂν . . τὰ πέρασμα ξὶν τοῖσδε τόξοις ξὶν ἔμοι πάσας φανῆς*, quibus eversionis absolutae fama leviter praedicatur. Veri igitur sensu ductus *Reisig. ad O. C. 504. p. LXXXIV. φανέλις* (Tr. 1.) adiectivo *φανερὸς* reddit; cf. *Tr. 433. Ant. 532.* Ineptum vero foret quod *Sintenis Philol. II. p. 440.* scribendum esse coniecit *Ai. 496: εἰ γὰρ θάνης οὐ καὶ τελευτήσας φανῆς.* Aptius idem videor mihi restituisse *Eur. Heracl. 320: ἐγὼ δὲ καὶ ζῶν καὶ θανὼν ὅταν φανῶ.* — Dicto gravitatem item adiungit verbi *γίγνεσθαι* circumlocutio, de qua meminit *Wagn. Phryn. fr. 14. Cf. Ai. 588: μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένη*, *Phil. 773: μὴ σαντόν θ' ἄμα καμὲ . . κτείνας γένη*, quibus locis *criminis illa culpaque* notam pariter prae se fert, atque *O. R. 703: φονέα μὲ φησι Λαίου καθεστάναι.* *Phil. 78. autem: κλοπεὺς ὅπως γενήσεται τῶν ὀπλων* idem est quod *κλέψας ἔξει καὶ ἐγκρατῆς ἔσει.* Neque desideramus vim periphrasis propriam *O. C. 582: ὅταν θάνω γῶ, καὶ οὐ μου ταφεὺς γένη*: fructum enim ait *Oedipus* ex sepulturae illius laude *meritisque* in *Theseum* esse redundaturum. Atque concitatum *Oedipi* accepto nuncio animum (*O. R. 957: σήμερας γενοῦ.*) minus profecto patefaceret exilius illud *σήμερον.* — Interest etiam aliquid, ponasne verbum an participium eiusdem cum verbo *εἶναι* consocias. Cf. *Pors. Add. ad Eur. Hec. p. 103. Herm. ad S. Ph. 1219. Jacob. Qu. Luc. p. 12.* Copulata enim hac locutione verbi vis aliquantum solet augeri, et quod pronunciatum tanquam certissimum affirmari, id quod ex oratione *Agamemnonis* vehementius irritati elucet: *Ai. 1320. 24. 30.* Sed plura eius generis exempla copiosius persequi non opus est. De verbis *τιδέσθαι, ἐστάναι, ἔχειν* in periphrasi exposuit *Dissen. ad Dem. de Cor. §. 99. p. 264;* cuius usus multa *Soph. fabulae* exempla suppeditant. Conferre imprimis iuvat *Antigonae* dictum *Ant. 8: πανδήμῳ πόλει κήρυγμα θεῖναι* cum vv. 32. et 192: *κηρύξαντ' ἔχειν* et v. 34: *σαφῆ προκηρύξαντα*: apparet enim et promulgatum publice et *ratum* principis ab illa significari edictum. Praeterea v. *O. C. 542. 1139. O. R. 134. Ant. 150. Ai. 13. El. 1334. Tr. 997. 1265;* eademque dicendi forma iam poetarum parens ille usus est *Od. 1, 116.* Gravitatis igitur vigorisque cuiusdam causa cum poetae locutiones illas usurpare soleant, necessitate interdum coacti easdem arcessunt, ut *O. C. 466: τοῦ νῦν καθαροῦ τῶνδε δαιμόνων.* — Maxime porro usitatum est in hoc genere verbum *ἔχειν.* Cf. *Ai. 564: δυσμενῶν θήραν ἔχων.* Addo *Ai. 881. 1080. Ph. 213. Ai. 321. 181. 540. 1076. 1269. El. 523. 897. O. R. 566. Ant. 1273.* Una modo dictio, ab aliis quoque scriptoribus satis frequentata (cf. *Dem. Phil. I, p. 12. III. p. 114. B. Bergl. ad Ar. Eccl. 355. Pflugk. ad E. Med. 33. Valck. ad Phoen. 712. Bernh. S. p. 476. Krueger. Lat. Gr. §. 715. p. 970.*) propterea digna mentione videtur,

quoniam Sophocles praeter ceteros ea delectari fertur. Solent enim verbum *ἔχειν* ita cum participiis aliorum verborum iungere, ut actionem significant antea inceptam manere: quem ne licet quidem dicere circuitum verborum. Ac recte schol. Ant. 32: *κηρύξαντ' ἔχειν* interpretatur: *κηρυχθέναι*. Cf. El. 590: *ἐκβαλοῦσ' ἔχεις*. Ant. 22. 77. 180. 192. Ai. 676. Phil. 1234. 1362. O. R. 577. 699. 731. O. C. 817. 1140. 1474. Tr. 37. 403. Capt. fr. 1. Pel. 4, 2. Semel, ut hoc addam, in cantico reperitur (Ant. 794.); perfecti autem participio *ἔχων* bis appositum: O. R. 701. Ph. 600. — His addendum videtur dicendi genus figuratum, quo verba *ἔρχεσθαι*, *ἔλθαι*, *ἄγειν*, *γίγνεσθαι*, *ἔχειν* cum praepositione *διά* coniuncta eloquendi circuitum efficiunt. Cuius usus, ne deserta castra expugnare videar, nihil aliud nisi exempla Sophoclea adscribam: Ant. 742: *διά δόξης ἰὼν πατοί* (cf. Thuc. VI, 60. IV, 92.). O. R. 773: *διά τύχης τοιαῦσ' ἰὼν*. El. 1509: *δι' ελευθερίας ἐξῆλθες*. O. C. 905: *δι' ὀργῆς ἦκον*. Ph. 761: *δόστηνε δῆτα διά πόνων πάντων φανείς*. (Eur. Tro. 793.) Ph. 1463: *δόξης ἐπιβάντες*. O. C. 189: *εὐσεβίας ἐπιβαίνοντες*, cf. *Herm.* ad h. l. *Doederl.* Act. Monac. I. p. 38. *Wund.* ad Ph. 1435. *Denique* O. R. 81: *ἐν τύχη . . βαίη*. Cf. *Erf.* ad O. R. 562. Quod dicendi genus Latini quoque imitati sunt, ut *Ov.* Fast. I, 15: *Annue conanti per laudes ire tuorum*. II, 16: *Per titulos ingredimurque tuos*. Certatim de eo exposuerunt *Bergl.* ad Ar. Ran. 1459. *Valck.* ad E. Phoen. 482. *Monk.* ad Hipp. 1159. *Koern.* et *Pflugk.* ad Andr. 175. *Heracl.* 625. *Hec.* 851. *Klotz.* ad Med. 872. *Wuestem.* ad Theocr. XIV, 27. *Wex.* ad Ant. Syll. p. 197. *Krueg.* ad Xen. An. III, 2, 8. *Jacob.* Qu. Luc. p. 13. *Bernh.* S. p. 235.

2. De circumlocutione nominum. — Cum Homerus ad heroum personas, et corporis et animi virtutibus insignes, periphrasi designandas vocabulis *βίη*, *μένος* aliis utatur, *Aeschylus*, cuius tragoediae epico generi propiores sunt, heroicaeque quasi indutae magnificentia, illius vestigia ita persequitur, ut isto eloquendi circuitu regiam potissimum describat dignitatem. Cf. Cho. 881: *φιλτάτ' Αἰγίοθου βία*. Sept. 429. 550. 601. 622. Congruunt omnino Aeschyleae nominum circumlocutiones personarum maiestati sublimique poetae cothurno. Ab *Euripide* vero ita eae captari fere solent, ut cum simplicis orationis habitu, tragica sublimitate prope exuto, tanquam priscae splendoris reliquiae illa verborum insignia haud raro discrepare videantur. Cf. Or. 107: *τί δ' οὐχὶ θυγατρός Ερμιόνης πέμπεις δέμας*; quamquam *Schaefer.* ad h. l., cum de usu vocis *πούς* (Or. 1215.) prudenter disputet, nimio quodam poetae sui studio inductus festinantius: „si quis talia, inquit, pro meris habet periphrasibus, ignorat, quantum cothurnus distet a socco.“ Vim quandam in illa circumlocutione hoc quidem loco inesse, praeter *Schaeferum* vix quisquam adducetur. Alia inanis ornatus exempla vide Or. 1197: *παρθένου δέμας*. Iph. A. 936: *τοῦμόν δέμας*. 417: *σῆς Κλυταιμνήστρας δέμας*. Iph. T. 1440: *ἀδελφῆς . . δέμας*. El. 1336: *νυμφέου δέμας Ἡλέκτρας*. Alc. 1133: *φιλιπτάτης γυναικὸς ὄμμα καὶ δέμας*. Rhés. 90: *πυκάζον τεύχεσιν δέμας σέθεν*. 969: *μητρὸς ὄψεταί δέμας*. (cf. Aesch. Eum. 87.) Neque usitato hoc periphrasis genere contentus, exquisitis circueundi formis delectari coepit, velut *Παρθένος γῆρας* Hipp. 794; *Καδμείαν μέριμναν* Phoen. 1063; cuius vocis auctorem habuit *Aeschylum* Suppl. 56: *Τηρείας μήτιδος*. Rhés. 762: *Ἐπύρεια χεῖρ*. 354: *ὄαν ἐφύττευσεν ἦβαν*²⁹⁾; unde Latini orationi suae ornatum petebant. Cf. *Hor.* Sat. II, 1, 72. *Juv.* IV, 81: *Crispi iucunda senectus*. *Vechn.* Hellen. II. c. 8. p. 516 sqq. *Lambin.* ad *Hor.* C. III, 5, 13. *Heind.* ad Sat. I, 2, 32. *Meyer.* l. c. p. 29 sq.

Sophocles vero cum ab inani verborum fuce abhorrere soleat, numquam, ab uno si discesseris loco, in hoc genere sese praebeuit negligentiorum. Atque vocabulo *δέμας*, quod in periphrasi Homero non usurpatum, personae solam dignitatem significare non satis caute affirmat *Kuehn.* Gr. Gr. II. p. 123., cum pro sua vi ad quamvis illius condicionem referatur

²⁹⁾ *Schiller.* noster in *Sponsa Mess.*: Zu dem hinaufgesandt hab' ich alsbald des raschen Boten jugendliche Kraft.

(cf. Bernh. S. p. 52.); Sophocles ad *fragilitatem* potissimum et *imbecillitatem* hominum describendam uti videtur. Itaque cum eo adiectiva saepe consociat, quibus ipsis miseriae notio continetur, velut ἄθλιον δέμας El. 756. O. C. 576. O. R. 1388. Tr. 1079; οἰκτρὸν δέμας El. 1161. Cf. El. 57: τοῦμὸν ὡς ἔρρει δέμας φλογιστὸν ἤδη καὶ κατηνθρακωμένον. O. C. 501: οὐ γὰρ ἂν σθένει τοῦμὸν δέμας ἔρημον ἔρπειν, cf. v. 110: οἰκτεῖρατ' ἀνδρὸς Οἰδίπου τὸδ' ἄθλιον εἶδωλον, ubi cum ἀνήρ pristinam virtutem gloriamque significet³⁰⁾, εἶδωλον contrarium fere tristes eius reliquias exprimit. Porro v. O. C. 1550: νῦν δ' ἔσχατόν σου τοῦμὸν ἀπτεται δέμας. Ph. 823. ἰδρῶς γέ τοί νιν πᾶν καταστάζει δέμας. Iuvenilem imbecillitatem aperte prodit O. C. 346: ἐξ ὅτου νέας τροφῆς ἔληξε καὶ κατόχνησεν δέμας. De *misere mortuo* Polynice Antigona exclamat Ant. 903: νῦν δὲ Πολύνειες, τὸ σὸν δέμας περιστέλλουσα, τοιάδ' ἄρνυμαι. Cf. Eur. Or. 1064. 40. Rigler. Melet. Nonn. P. II. p. 17. Ant. 205: εἰ δ' ἄθαρπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας ἐδεστοῖν αἰμοσθέντ' ἰδεῖν. El. 756. — *Dignitatem* personae uno quod sciam loco indicat: Ant. 945: ἔλλα καὶ Δανάας οὐράνιον φῶς ἀλλάξει δέμας ἐν χαλκοδέτοις αὐλαῖς: *corporis autem vigorem* O. C. 110: οὐ γὰρ δὴ τὸδ' ἀρχαῖον δέμας. Quibus exemplis cum meam de poeta sententiam probasse videar, non repugnabunt mihi, opinor, Tr. 908: εἴ του φίλων βλέπειεν οἰκετῶν δέμας sui sese dissimilem praebere eum affirmanti. Vix enim mihi persuadeo, verba illa ad humile et ignobile servorum genus spectare, quo quamvis argutiore argumento longiusque petito ab incuriae crimine poetam vindicare quispiam studuerit; immo arbitror equidem, esse hunc locum in iis, unde Trachiniarum fabulam minore cura politam esse merito colligere liceat. Nusquam vero Soph. hanc vocem usurpat nisi de homine, cum Euripides Hel. 1562. τανύρειον δέμας dicat. Quae Thyest. Sic. fr. 7, 4. enim leguntur: κεκλημάτωται . . δέμας, coniecturis doctorum hominum nondum satis ea emendata esse arbitror. Cum Bergk. enim proposuerit: χῶρος εὐανθῆς δέμας, Cobet. autem (Addit. ad Phoen. ab Geelio edit. p. 267.): χλωρὸν εὐανθῆς δέμας: neutrum miror offendisse in voce δέμας, qua nihil ineptius hic cogitari potest. Requiritur nisi admodum fallor substantivum, quo verbi κληματώσθαι vis aliquantum amplificetur. Vide igitur an scripserit poeta: κεκλημάτωται χῶρος εὐανθῆς εἰς κλάδας. — Mulieris tenerae potissimum figurae circumlocutione designandae est vocabulum εἶδος. Cf. El. 1177: κλεινὸν εἶδος Ἥλέκτρας. Naegelsb. ad Il. I, 115. III, 39. Doederl. Hom. Gloss. I. p. 230. n. 353. Nitzsch. ad Od. VIII, 134. Nec repugnat Tr. 1069: εἰ τοῦμὸν ἀλγεῖς μᾶλλον ἢ κελῆς ὄρων λωβητὸν εἶδος ἐν δάκῃ κακούμενον, quoniam voce εἶδος Deianirae potius quam Herculis corpus significatur; neque, quod λωβητὸν additum est, eo refellitur, quod de vi eius vocabuli affirmavi. Non attribui enim loco cum substantivo consociatum est λωβητὸν, sed ei est appositum, uti Ai. 1388: ἠθελησάτην λωβητὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν ταφῆς ἄτερ. Atque scholiasta interprete: „ὅταν ἴδῃς τὸ σῶμα τῆς Δηϊανείρας παρ' ἐμοῦ βλαπτόμενον καὶ δικαίως καταπονούμενον“ non dubito emendare: λωβητὸν εἶδος καὶ δάκῃ κακούμενον. Hoc addo, ea quam commendavi, interpretatione non nihil acerbioris Herculis dicto afferri, cum formae dignitati (εἶδει), quod eam vix deceat (λωβητὸν), contrarium apponatur. — Quod Aeschylus Sept. 469. de Hippomedonte usurpat vocabulum σχῆμα, eo utitur Soph. Phil. 952. de antro: ὃ σχῆμα πέτρας δένικον, quo odiosum illud et incultum domicilium Hercules significat. Quam tristitiae et deformitatis vim aliis quoque locis huic voci subiectam animadvertimus, ut Eur. Alc. 911: ὃ σχῆμα δόμων, πῶς εἰςέλθω; Cf. Fr. Aeol. 24, 3. Imprimis digna est quae conferatur Pflugkii de hac voce expositio ad Eur. Hec. 619. Qui quidem demonstravit, pro sententiae ratione illud vocabulum etiam *laudis dignitatisque* notionem habere, eiusque rei testem affert Ant. 1169: καὶ ἕη τύραννον σχῆμ' ἔχον i. e: regia dignitate ornatus; cf. Musgr. et Koern. ad E. Andr. 1.

³⁰⁾ Graecorum ἀνῆρ, uti Lat. vir saepe fortitudinis, virtutis, gloriae vim tenere constat. Cf. Ai. 817. 1238. Eur. Or. 1351. Hec. 310. Tro. 606. Heracl. 998. Catull. 68, 90: Troia virum et virtutum omnium acerba cinis. Wund. ad O. C. 389. Reisig. ap. Wuestem. ad Hor. Sat. I, 4, 2.

Blomf. Gloss. A. Sept. 484. Non addito vero, quo definiatur, adiectivo vel substantivo σχῆμα laudem significare non potest; quapropter vix probabilis est *Bergkii* (Ann. phil. et paed. Vol. 61. p. 248) coniectura, qua corrupto Oedipi Col. loco v. 710. mederi sibi videbatur: δαίμονος εἰπεῖν σχῆμα μέγιστον. Venustius illud et multo gravius αἴχημα suo loco exigere non debebat. Quam equidem (Ann. ph. et paed. Suppl. XVII. p. 295.) proposui emendationem: δῶρον τοῦ μεγάλου δαίμονος αἴχημα μέγιστον, eiectis et εἰπεῖν et in stropha Πέλοπος tanquam futilibus librariorum additamentis cll. *Eust.* ad Dion. Perieg. 403. et *Bernh.* ad eiusd. libri v. 592. p. 689., eam in ed. II. iudicio suo comprobavit *Schneidewinus*. — Vocabulum χρῆμα Soph. de personis numquam, de apro adhibet fr. *Meleagr.* I, 1: οὐδὲ μέγιστον χρῆμα. Ph. 1265. enim: κακὸν τὸ χρῆμα non recte periphrasin habet *Ellendt*; cf. *Herm.* ad h. l. Euripides vero et χρῆμα τοῦ βίου Suppl. 953. dicit et invisum mulierum genus χρῆμα θηλειῶν (Ph. 198. Andr. 181.) appellat. Cf. *Pflugk.* ad h. l. *Valck.* et *Pors.* ad Ph. 206. *Wex.* ad Ant. 334. *Ilgen.* ad Hom. h. in Merc. 332. p. 439. *Bernh. S.* p. 52: quod notat idem voce φυντόν, pari invidiae teste, Hipp. 630. Cf. *Valck.* ad h. l. *Pflugk.* ad Med. 231. Aesch. Suppl. 268. — Adnecto usum vocabuli βία, quo Homeri exemplum secutus Aeschylus ita utitur, ut heroum significet dignitatem: quare non mirum, hanc periphrasin in ea potissimum fabula, quae „Martis plena“ vocatur (Ar. Ran. 1021.), frequentari. Sensim vero ea obsolevit; itaque rarior eius usus apud Soph. et Euripidem, qui uno loco eam adhibet: Phoen. 56: κλεινὴν τε Πολυνεΐκους βίαν: cf. *Klotz.* ad h. l. Quod fr. Pirith. 5, 5. enim legitur: πρὸς βίαν Εὐρυθρόως, id recte *Wagner.* interpretatus est: per vim. Contra exquisitiora non respuit, velut Ion. 204: τὰν πῖρ πνέουσαν ἐναίρει τρωώματον ἀλλάν. Tr. 58: πρὸς σὴν ἀφῆμαι δύναμιν³¹). Rhes. 821: ὃ πολιοῦχον κράτος. Ib. 708: τίς; ἀλκήν τίν' αἰνεῖς; de quo loco C. Matth. Lex. Eurip. praef. p. VIII. non debebat dubitare. Apud Sophoclem Tr. 1059: θῆρειος (i. e. θηρῶν, cf. *Wund.* ad Ai. 49.) βία ferae beluae dicuntur, in quibus immanes Centauri numerantur, quos poeta v. 1095. significat: διφρητὶ ἄμικτον ἵπποβάμονα στρατόν, θηρῶν ὑβριστήν, ἄνομον, ὑπέροχον βίαν: ita enim interpungendum, ut θηρῶν βία copulata appareant. In personae periphrasi legitur βία Phil. 321: συντηχῶν κακῶν ἀνδρῶν Ἀτρεϊδῶν τῆς τ' Ὀδυσσεύος βίας, quo loco vim ab Ulixee sibi illatam Neoptolemmum tecte significare, non imitationem Homeri cerni solam, aperte declarant eiusdem verba v. 314. Cf. *Bullm.* ad h. l. Aegre tamen interpretando excusatur periphrasis Tr. 38: ἐξ οὗ γὰρ ἕκτα κείνος Ἰφίτου βίαν. Nec mirum id, cum hanc tragoediam constet non omnibus rebus esse elaboratam. Interea suspicor, superbiam istam, qua cum patre Iphitus fratresque Herculem lacessiverant, leviter perstringi: ὑβριν γὰρ οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες v. 280 sqq. — Uti βία, sic σθένος ad vim omnem vehementiorem indicandam usurpatur. Qua voce Soph. utitur Tr. 497: Μέγα τι σθένος ἂ Κύπρις ἐκφέρεται νίκας ἀεί. Deinde Acheloum et robore et figura horribilem, quocum acerrimum de Deianira certamen Herculi erat, appellat Tr. 507: ποταμοῦ σθένος. Cf. Hom. Il. 13, 248. 18, 486. Quod Soph. addit: ὑπὲρ κρω τετραόρου φάσμα ταύρου, i. e: monstrum tauri, idem de hydra Lernaea usurpat Tr. 837: δεινοτάτω μὲν ὕδρας προστετακώς φάσματι, si integra est librorum scriptura, id quod summo iure admodum dubitatur. Cf. *Herm.* ad h. l. Neque vero v. 574: θρέμμα Λερναίας ὕδρας huius generis est; item ab hoc loco alienum esse Tr. 1099: δεινῆς Ἐχιδνῆς θρέμμα et Ph. 243: θρέμμα Λυχομήδους vix est quod affirmem. — Ad deorum maiestatem praedicandam poeta utitur vocabulo σέβας. Cf. O. R. 830: ὃ θεῶν ἀγνὸν σέβας. Ph. 1289: ἀγνὸν Ζηνὸς ὑψίστου σέβας, uti recte nunc scribitur. Cf. *Pors.* ad Eur. Med. 750. Eur. Or. 1242: Δείης σέβας. Cycl. 580: δαιμόνων ἀγνὸν σέβας. Exprimit autem poeta summam Iovis maiestatem, qui coeli splendore quasi regnet collustratus. Addo Soph. Ter. fr. 9. (518.):

³¹) De nostris poetis v. Reinh. Vulp. Henrici v. 1876. p. 90. ed. Grimm: Ein arzet von Salerne der saeh' tur ere gerne.

Ἡμε φίλιπποις Θρηξὶ πρέσβιστον σέβας, si vera est *Bothii* coniectura, *Lobeckio* Agl. I. p. 296. quidem probata. — Cum ab oculis veteres scriptores varias peterent locutiones translatas ad summum declarandum amorem (cf. Catull. 3, 5. 14, 1. 104, 2. 82, 4. Plaut. Pseud. I, 2, 46. *Doering.* ad Cat. 3, 5. *Kuehn.* ad Cic. Tusc. II, 26, 63.), omnemque felicitatem, salutem, splendorem vocabulis ὄμμα et ὄφθαλμός exprimerent, (cf. O. R. 987. Aesch. Ch. 922. Pers. 149.): cum alii poetae (Catull. 31, 2. Pind. Ol. V, 16; cf. *Vechn.* Hellen. p. 445 sq.), tum tragici ad homines cum primis amatos ea transferebant. Cf. Ai. 977: ὦ φίλτατ' Αἴας, ὦ ξύναμιον ὄμμ' ἐμοί. *Vulck.* ad Eur. Ph. 415. *Pors.* ad Or. 1080. *Blomf.* Gl. Aesch. Pers. 173. *Dissen.* ad Pind. Ol. II, 10. *Buttm.* ad Phil. 171. Longe diversa ratio est periphrasis Ai. 140: μέγαν ὄκνον ἔχω καὶ πεφόβημαι πτηγῆς ὡς ὄμμα πελειας, de qua v. *Lobeck*; cf. O. C. 729: ὄρω τιν' ὑμᾶς ὄμματων εἰληφotas φόβον κ. τ. λ. Collatis his chorique verbis Tr. 107. lucem non desiderabit eiusdem chori dictum Tr. 527: ἀμφινέκhton ὄμμα νύμφας. Cf. *Meyer.* l. c. p. 29. — Uti Homericum φίλη κεφαλή (Il. 8, 281; cf. Rhés. 903: φίλια κεφαλά. Ib. 226: δία κεφαλά.), Latinorum caput (Hor. C. I, 24, 2.), nostrum Haupt (*Schill.*: Er zählt die Häupter seiner Lieben etc.): sic amoris, pietatis, observantiae imprimis exprimentae vox κάρα esse solet. Cf. Ant. 1: ὦ κοιὸν ἀντάδελφον Ἰσμήνης κάρα, de quo loco praeclare exposuit *Schneidew.* Ant. 899. 915. El. 1164: κασίγητον κάρα. O. R. 40: ὦ κράτιστον Οἰδίπου κάρα. 950: ὦ φίλτατον γυναικὸς Ἰοκάστης κάρα. 1207: ὦ κλεινὸν Οἰδίπου κάρα. 1235: τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κάρα. O. C. 321: Ἰσμήνης κάρα. 1631: ὦ φίλον κάρα. 1657: οἷδ' ἂν εἰς θνητῶν φράσειε πλὴν τὸ θεσέως κάρα, quo loco verecundiae vim periphrasis sine dubio prodit; cf. Eur. Or. 470. Ant. 764. autem: οὐ τ' οὐδαμὰ τοῦμὸν προσόψει κρατ' ἐν ὄφθαλμοῖς ὄρων nihil videtur significare nisi: *salvum me*; ad vitae salutem enim haud raro κάρα refertur. Denique O. C. 750: ἀεὶ σε κηδεύουσα καὶ τὸ σὸν κάρα ipsa enunciati forma cura exprimitur singularis, qua patrem miserrimum eumque caecitate laborantem pia filia fovet, uti scite docuit *Schneidew.* Cf. v. 285. et 555. — Quae si consideraveris, elucebit opinor, sine gravitate numquam usurpasse hanc vocem Sophoclem; eademque laude dignus est *Aeschylus*. Cf. Ag. 872. 1584: οὐ φημ' ἀλίξεν ἐν δάκῃ τὸ σὸν κάρα. . λευσίμους ἀράς, ubi nota translatione poenae plagaeque dicuntur, quae capiti infliguntur; cf. O. C. 564. Ant. 1272. 1345. O. R. 263. A. Pers. 510 sq. *Passov.* s. v. κεφαλή 1. b. *Euripides* vero eius vim neglexit interdum, ut Or. 1380: τί δ' ἔστιν Ἰδαῖον κάρα; nec dubitavit dicere: ὦ κακὸν κάρα (*Hipp.* 651.), et ἀνόσιον κάρα (*H. fur.* 255. *Cycl.* 438.), idemque in alloquio Or. 475; (cf. Catull. 116, 4: *infestum caput*). — Neque apud Sophoclem invenitur, quae Euripidi placuit, personae ista periphrasis: ὦ φίλον γένειον, de qua v. *Pflugk.* ad Hec. 286. Muliebria eiusmodi blandimenta respuit severa Sophoclis maiestas. Quae Electra enim exclamat El. 1357: ὦ φίλταται μὲν χεῖρες, ἦδιστον δ' ἔχων ποδῶν ὑπηρέτημα κ. τ. λ. circumlocutionem ea non efficiunt, et certo quodam consilio manu appellatio instituta est, qua quid spectaverit poeta, *Wunder.* dispexit³²). — Transeo ad vocabulum ὄνομα, cuius vim *Seidl.* ad E. Iph. T. 875. interpretatione sua debilitat; agnoscit eam *Pflugk.* ad Hec. 435. Aut nominis enim *famaeque* (cf. O. C. 265.

³²) Nihilominus displicet sententiae huius conformatio ita quidem variata, ut manibus appellatis ad *pedum* mentionem se convertat oratio, cum praesertim unius *manuum* ministerii Orestes modo meminerit. Quod incommodum nec *Bothii* emendatione (ἦδιστον δ' ἐμοί), nec coniectura *Wieckit* (Ueber d. El. des Soph. Merseb. 1825. p. 34.): ἦδ. δὲ σὸν tollitur. Videntur *πόδες* tanquam consueti *χειρῶν* comites importune in hanc sententiam irrepisse, suoque loco exegisse quae a poeta profecta arbitror: ἦδιστον δ' ἐμῶν πόων ὑπηρέτημα. Eandem autem vocem (*πόων*) brevi intermisso spatio bis positam accommodatam habeo virginis commotioni et alacritati orationis. — Ceterum conferre iuvat Eur. Or. 1045 sqq., non quod Sophocleis lucem inde allaturus sim, sed ut hoc quoque exemplo comprobem, Sophoclem minuta ipsa prudenter expendere, non item Euripidem. Ineptam enim fatuatque ne dicam totius loci rationem, qua Orestes et commotum sibi esse animum et sororem se amplexu quasi remuneraturum, sollemniter indicat ac promulgat, eiusque rei excusationem adeo addit: ipsum illud pectoris alloquium hoc quidem loco nihil fere est nisi inanis periphrasis. Cuius immoderationis Euripideae alia exempla sunt Andr. 1181: ὦ φίλον στόμα καὶ γένο καὶ χεῖρες, εἶθε σ' ὑπ' Ἴλλω ἦναρε δαίμων. Iph. T. 1068 sqq.

Tr. 817.), aut *gloriae, decoris, pietatis* notio in eo inest. Cf. O. C. 306. 667: τοῦμόν φηλάξει ὁ ὄνομα. 1003: καί σοι τὸ Θησέως ὄνομα θωπεῦσαι καλόν, quod respondet fere nostro: „Hoheit“. Tr. 1065: καί μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα προσβεύσης πλέον, cuius sententiae iam supra p. 5. mentionem inieci; cf. Ov. Met. 8, 508: Nunc animum pietas *maternaque nomina* frangunt. *Bach.* ad Ov. Met. 8, 464. Sophocle saepius hac periphrasi utitur Euripides, ut Iph. Tr. 905. Hec. 381; cf. *Herm.* ad Hec. 433. — Non aliter σῶμα loco pronominiis quod dicunt personalis saepius legi affirmare solebant: cf. *Brunck.* ad O. R. 643. *Seidl.* ad Eur. Tro. 206. At nunquam sua vi destitutum est, qua hominis naturam ac condicionem propriam significat; quod non fugit *Ellendtium*, qui diligentius in vocabuli usum inquisivit, aptamque plerumque statuit eius interpretationem. Ac primum quidem El. 1333: ἦν ἂν ὑμῶν ἐν δόμοις τὰ δρώμεν ὑμῶν πρόσθεν ἢ τὰ σώματα, i. e: ὑμεῖς ἀντοί, manifestum est, cum acumine quodam orationis consulto litterarum similitudinem a poeta esse quaesitam. Suae vero ipsius *vitae salutem*, infesto Creontis impetu in discrimen adductam, Oedipus significat O. R. 643. cf. Catull. 64, 81. Longe plurimis autem locis *vilitatis* aut *infirmittatis* notio hac voce continetur, ut Ant. 676: τῶν δ' ὀρθομένων σώζει τὰ πολλὰ σώματ' ἢ πειθαρχία, quae superbi principis animum produnt, imperii splendore elati. Non secus vocabulum *corporis* Latini usurpare solent; cf. Ov. Met. 8, 593: periturae corpora natae. Tac. Hist. II, 11: speculatorum corpora. Curt. V, 20, 6: vilia captivorum corpora. *Fabri* ad Liv. XXII, 22, 7. — Infirmittatis vim prae se ferunt O. C. 355: ἂ τοῦδ' ἐχρήσθη σώματος. 266: οὐ γὰρ δὴ τὸ γε σῶμα. O. R. 961: μικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάξει ῥοπή: eiusdem generis est Ai. 758: τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα πίπτει βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις: *homunculorum* contentiones; cf. v. 760 sq. *Miseriae* porro significationem facile senties expressam El. 1181: ὃ σῶμ' ἀτίμως κἀθῆώς ἐφθαρμένον. Cui loco addo El. 1233: γοναί σαμάτων ἐμοὶ φιλάτων, ubi periphrasi, quam *Schneidew.* statuit, (cf. *Jacob.* de usu num. plur. Numb. 1841. p. 39.) non locus est; quantumvis enim apud Eurip. Med. 717: παίδων γονὰς σπεῖραι et v. 1136: τέκνων ὧν διπτυχος γονή legatur, nisi de *ipsis liberis* periphrasis illa usurpari nequit. Agamemnonis igitur prolem appellare Electra statuenda est; atque aptissime hoc ea loco patris meminit, ad quem omne utriusque studium pietasque eo potissimum tempore applicare se ac referre debeat; σώματα autem cum dici soleant mortuorum (cf. *Heyn.* ad II. III, 23. *Lehrs.* Arist. p. 95.), uti *corpora* (cf. Cic. in Cat. III, §. 24. Ov. Met. XIII, 284. XIV, 801. Catull. 64, 360.): hanc vim hoc quoque loco tenere probabile est. — In periphrasi semel σῶμα adhibetur: O. C. 1568: σῶμά τ' ἀνικάντου θηρός, i. e: monstrum beluae; quem *τρίκρανον σκύλακα* (Tr. 1098.) Ovid. Met. 10, 66. vocat: *tria colla canis*. Cf. Virg. Aen. VII, 18: *formae* magnorum ululare luporum. Ov. Met. 2, 267. *Bach.* ad Met. 8, 152. — Pro circumlocutione non habendum esse Ai. 14: ὃ φθῆγμ' Ἀθάνας, vix est quod affirmem. Cf. *Schneidew.* ad h. l. *Kayser.* Ann. phil. et paed. 63. p. 6. Rhés. 608 sq: Λέσπον' Ἀθάνα, φθῆγματος γὰρ ἡσθόμην τοῦ σοῦ σνήθη γῆρον. In alloquendo autem haud raro φθῆγμα usurpatur, ubi vocis suavittatis vel invidiae ratio habetur; cf. El. 1225: ὃ φθῆγμ' ἀφίκον; quae Electra grata fratris voce tandem audita pronunciat. Ph. 234: ὃ φιλάτων φωνήμα. O. C. 863: ὃ φθῆγμ' ἀναιδές, ἢ σὺ γὰρ ψεύσεις ἐμοῦ; Similis usus est vocabuli στόμα. Cf. O. C. 794: τὸ σὺν δ' ἀφίεται δεῦρ' ὑπόβλητον στόμα, πολλὴν ἔχον στόμωσιν, quibus verbis Creontis blandae ista orationis mendacia, quae Oedipus exulcerato animo detestatur, describuntur; quo loco simplicior aliquantum vocis στόμα usus O. R. 426: πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα καὶ τοῦμόν στόμα προφηλάκιζε. Unde fit, ut στόμα saepius idem valeat quod λόγοι iique invidiae fere pleni. Cf. O. C. 981. O. R. 671. Ai 1110. Exorsus inde non dubitavit poeta eo progredi, ut diceret O. R. 132: τὸ τὰς ἐνφῆμον στόμα φροντίδος ἰέντες, cum usitatus esset γλώσσωσιν ἰέναι. Cf. *Schneidew.* ad h. l. El. 596. Tr. 323.

Non minus dicentis affectus motusque animi produntur commotiores, si quis non homi-

nem qui afficiatur appellat, sed intimos eius sensus qui tangantur ac percillantur. Cf. O. C. 655: τοῦμόν οὐκ ὀνει κέρ. O. R. 64: ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πόλιν. . στένει. Ant. 559: σὸ μὲν ζῆς, ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ πάλαι τέθνηκεν. Ph. 55: τὴν Φιλοκτίτου σε δεῖ ψυχὴν ὅπως λόγουιν ἐκκλέμεις λέγων, ubi animum significari affirmans candidum, securum, neque quidquam mali praesentientem, non mihi videor nimium quantum sapere. Tr. 482. δειμαίνων τὸ σὸν μὴ στέρον ἀλγύνομι τοῖςδε τοῖς λόγοις: per translationem enim στέρον et στέρα, uti στήθεα et στήθος apud Homerum (Il. 4, 24.), animum significant; cf. O. C. 487. Ant. 639. Ph. 792. Eriph. fr. 294. Sed talia quam vim habeant, qui non prorsus obduruere, facile persentiscent, suntque ea satis trita. Cf. Xen. Cyr. VII, 3, 8. Reisig. ap. Wuestem. ad Hbr. Sat. I, 5, 41. —

Reliquum est, ut quae ad membra corporis, loca, inanimasque res spectant periphrasis exempla breviter indicem. Pro pede non simpliciter, sed respiciens eam eius, quae laboret, partem, Soph. dicit: ποδὸς ἄρθρον Ph. 1202. Cf. v. 824. Eandem vocem de oculis usurpat O. R. 1270: ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων. Cf. Wund. ad h. l. Κύκλοι enim haud raro significant oculos, ut O. R. 1270. O. C. 704. Ph. 1354. Inde Ant. 974. plenius eos dicit ὀμμάτων κύκλους. (Nonn. Dion. VII, 191: κύκλος ὀπωπῆς.) Eadem vox ad solem transfertur Ant. 416: λαμπρὸς ἡλίου κύκλος. (Aesch. Pers. 499.); fr. 481: στρέφοντα κύκλον ἡλίου. Cf. Aesch. Prom. 91. Eur. El. 465. Solem appellat etiam φλόγα ἀνακτος Ἥλιου O. R. 1425; cf. A. Prom. 22. Nocturnum coeli orbem describit Ai. 672: νυκτὸς αἰανῆς κύκλος. Tenebras Tartari dicit O. C. 1390: τὸ Ταρτάρου ἔρεβος. His adnecto Ant. 610: κατέχεις Ὀλύμπου μαρμαρόεσσαν αἴγλαν, quorum similia sunt Homeri illa verba Il. 1, 532. 13, 243. Od. 20, 103: ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου. Qua adhibita periphrasi, collatisque Aesch. Pers. 622. Eur. Ion. 1434., chori dictum O. C. 701: γλαυκᾶς παιδοτρόφου φύλλον ἐλαίας in Ann. phil. et paed. Suppl. Vol. XVII. p. 295. ita explananda demonstravi, ut olea significetur, *frondis ubertate insignis*. Secutus est hanc interpretationem *Schneidew.* ed II. Adiectivum vero in hac periphrasi non uti assolet (cf. *Lobeck.* ad Ai. p. 73.) ei nomini, unde pendeat genitivus, appositum est, sed ipsi genitivo, cuius rei exempla non desunt; cf. Tr. 597: ὑπέρκειω τετραόρον φάσμα τάρου. O. C. 1568: σῶμα ἀνικάτου θηρός. Ai. 135: τῆς ἀμφιρότου Σαλαμῖνος βάρρον ἀγγάλων. Eur. Tro. 339: ἐμῶν γάμων εὐνά. Ib. 800: νάσον περικύμονος ἔδρα. Ib. 1208: σκιλευμάτων Φρυγίων κόσμον cf. v. 1220: Φρύγια πέτρων ἀγάλματα. Rhés. 278: ποίας πατρώας γῆς ἐρημόσας πέδον; — Decet non minus poetae orationem: ἀδανῶν χλωρὰν δακρύων ἀχναν Tr. 849. Cf. ib. 852: παγὰ δακρύων. Ant. 803. — In locorum descriptione pariter atque Aeschylus (Sept. 84. Pers. 483.) poeta vocabulo πέδον utitur, ut O. C. 736. Ph. 69. 1464. Ai. 859. Cf. Rhés. 278. 432. 962. Deinde πλάκα Σουλίου Ai. 1220., Οἴτης πλάκα Ph. 1430. dicit. Firmae sedis notio inest in voce βάρρον Ai. 135: ἀμφιρότου Σαλαμῖνος βάρρον. Ib. 860; cf. Eur. Tro. 800. Ph. 1000: γῆς τόδ' αἰπεινὸν βάρρον. O. C. 1662: γῆς ἀλύπητον βάρρον. *Seidl.* ad Eur. Tro. 16. *Maetzn.* ad Lyc. p. 252. Vocem τόπος bis in periphrasi adhibet: Ai. 437: Τροίας τ. et O. R. 1134: Κιθαιρώνος τ. Cf. Aesch. Pers. 442. Quo vocabulo Euripides fere delectatur: ἔδρα (cf. El. 458. Tro. 557. Rhés. 8. 554. Aesch. Eum. 11.), eo Soph. non ad periphrasin usus est, dixit vero Τροίας ἐδώλια fr. 41. Nec quale Rhés. 288. legitur: ἐστὶαν χθονός, in Sophocleis quae manserunt tale quid reperitur. Fugit idem vocis γένος usum, quae Euripidi mirum quantum placuisse videtur; cf. Iph. T. 633. Bacch. 261. 381. Cycl. 415. Andr. fr. 29. Suppl. 1150. *Blomf.* Gl. in A. Pers. 489. — Duo iam huius generis exempla restant: Tr. 656: πολύκωπον ναὸς ὄχημα, et Tr. 993: Κηραία κρηπὶς βωμῶν, quo quidem loco ad aliud periphrasis genus perducimur, quod olim in pleonasmis numerabant.

Haud raro enim substantiva consociantur, quae „natura inter se aliquid differunt“, quamquam hoc discrimen non omnibus locis nobis hodie dispicere licet. Ac recte *Herm. Op. I.* p. 224: „ne in his quidem, inquit, quidquam est quod non veniat in cogitationem.“ Cf. *Bernh.*

S. p. 54. *Lob. Paral.* p. 534 sq. Facile expeditas Ai. 1163: ἔριδος τις ἀγών, i. e.: rixae certamen; cf. *Lob.* p. 452. Tr. 20: ἀγῶνα μάχης, quo certamen laboriosum describi ex iis etiam, quae sequuntur (τρόπον πόνων) patet; cf. Ph. 508: δυσόλοτων πόνων ἀθλα. Tr. 506: ἀεθλα ἀγώνων i. e.: labores certaminum; cf. Pind. Isthm. I, 18. Saepe coniuncta etiam leguntur λέχος, λέκτρον, εὐνή, κοίτη, velut Ant. 425: κενῆς εὐνῆς ὄρφανὸν λέχος cf. A. Pers. 538. Eur. Med. 436. 1338. Alc. 925: λέκτρων κοῖται, quae distare inter se probatur his: ὦ λέχη τε καὶ νυμφεῖ' ἐμά, τὸ λοιπὸν ἤδη χαίρειθ', ὡς ἐμ' οὐποτε δέξεσθ' ἔτ' ἐν κοίταισι ταῖσθ' εὐνήτριαν Tr. 920. sqq. 33). Ai. 363: πῆμα κακοῦ iam Eustath. expeditit cl. Hom. Od. 3, 152. 14, 338: δόξης πῆμα, quibuscum componere iuvat O. R. 1319 sq: θαυμά γ' οὐδέν, ἐν τοσοῖσδε πῆμασιν διπλᾶ σε πενθεῖν... κακὰ. Ph. 778: πῆμα νόσου. — El. 168: οἶτον κακῶν contulerim cum A. Pers. 434: συμφορὰν κακῶν. E. Med. 861: μοῖραν φόνου, quod Klotz. recte interpretatur: „destinatam caedem“. Aesch. Ag. 1430: μοῖραν θανάτου. Hom. II. 3, 101. Od. 2, 100. 17, 326. — Porro cf. Ph. 594: πρὸς ἰσχύος κράτος i. e.: cum robore virium. Nec difficulter vim verborum sentimus, quae sunt Ant. 966: πελαγέων διδύμας ἄλλος i. e.: fluctuum maris, si integra est librorum scriptura. Cf. Eur. Tro. 88. A. Pers. 422. 462. *Wex.* ad Ant. l. c. *Lob.* ad Ai. p. 133 sq; et de usu Lat. linguae Lucret. V, 998. Virg. Georg. I, 469. Ov. Met. II, 872. Cat. 64, 179. Tib. III, 4, 85. Manil. V, 158. — Neque vero huius generis est, quod legitur O. C. 685: κρηναί... Κρημισοῦ νομάδες ἡεῖθρον, quam sententiam primus patefecit F. Thiersch. de l' état actuel de la Grèce. II. p. 25. Docuit enim rivos dici a Cephisi fluminibus (Hor. Epod. 13, 14.) deductos, gregisque instar errantes per agros, quoquo hortulani ducant, irrigandos: cl. Virg. Geo. I, 106. Aptissima autem ea potissimum de causa haec est interpretatio, quoniam de fluvii perennis irrigatione praecipue poeta loquitur, quique fructus in agrorum fertilitatem inde redundet, praedicaturus est. Cf. *Unger.* Theb. Parad. I. p. 198. Commendatur ea interpretatio ipsis schol. verbis: κρηναί νομάδες αἱ ἐπινεμόμεναι. — Non alienum tamen est ab hoc loco, quod in eodem cantico v. 691. reperitur: πεδίων στεροῦχος χθονός: στεροῦχος enim idem valet quod πεδιοῦχος. Cf. Schol. et Suid. s. v. στέρα, et quae aptissime conferuntur Stasin. Cypr. 1, 2: βαθυστέρου πλάτος αἴης, cl. Rhés. 283: πλατείας πεδιάδος θ' ἀμαξιοῦ. Fertilitatem vero adiectivo non exprimi, cuius interpretationis et *Reisig.* et nuper *Brandes.* lib. schol. Lemg. 1848. p. 20. patroni exsistere, breviter demonstravit *Hermannus*: „non enim ubera sed pectus στέρα vocatur“. Cf. Eur. Hec. 424: ὦ στέρα μαστοί θ' οἳ μ' ἐθρέψατε. 560: μαστοὺς ἔδειξε στέρα τε. Quam *Thiersch.* l. c. protulit huius loci explicationem, ea non probabilis est, quoniam, ubi irrigatio agri ac fertilitas laudatur, nihil refert, sitne planities collibus distincta nec ne.

Discrimen igitur si verum quaerimus vocabulorum ubique animo quidem sentitur. Inferioris vero aetatis poetae cum colorem orationis fuco quasi mentirentur, non est quod miremur Nonn. Dion. 41, 93: ἡλίου νεοφεγγές σέλας αἰγλης, quo tumore superatur Euripides Tro. 860: ὦ καλλιφεγγές ἡλίου σέλας. — Alia huius ubertatis exempla collegerunt *Blomf.* Gl. A. Pers. 425. *Pflugk.* ad E. Alc. 925. H. fur. 664. *Porson.* ad Hec. 298.

³³ Ph. 160: οἶκον περὶνῆς κοίτης diversi est generis. Κοίτη enim οἶκον efficit; genitivus est igitur epexegeticus, quem dicunt, cuius exempla sunt: θανάτου τελευτή (E. Med. 152. Fr. inc. 143, 7.), λόγων ἐπιστολαί (S. Tr. 493.), iussorum poena laborum (Ov. Met. 9, 11.). Quod epexegetis genus apud Graecos non minus quam apud Latinos late patet. Cf. *Bernh.* S. p. 143. *Reisig.* Enarr. O. Col. 716. Schol. de gramm. Lat. p. 635. C. *Matthiae* Qu. Soph. p. 20. *Fabri* ad Liv. 24, 35, 3.

(His libellis cum non liceat esse pleonasmis, plura nunc persequi prohibemur.)

Corrigenda: Pag. 5. l. 8. pro <i>tubet</i>	lege <i>ait</i>	Pag. 10. l. 40. pro <i>plurimi</i>	lege <i>plurimum</i>
„ 6. „ 1. „ <i>existimatione</i>	„ <i>existimationi</i>	„ 11. „ 34. „ <i>detruncatas</i>	„ <i>detruncatam.</i>
„ 8. „ 14. „ <i>Ai.</i>	„ <i>Ant.</i>	„ 12. „ 1. „ <i>χερός</i>	„ <i>χερός</i>
„ 8. „ 29. „ <i>tuitus</i>	„ <i>tutatus</i>	„ 12. „ 11. „ <i>perissologias</i>	„ <i>perissologiae</i>

Pag. 16. l. 40. pro *praepositionis* lege *praepositiones*

Dr. Schmidt.